

PREVENTIVNÍ PROGRAM

(Původně Minimální preventivní program)

školní rok 2023/2024

**ZŠ Suchdol
u Kutné Hory**

Základní škola a Mateřská škola Suchdol, příspěvková organizace

adresa školy: Základní škola, Suchdol, Suchdol 6, 285 02

zřizovatel školy: Městys Suchdol u Kutné Hory

identifikátor zařízení: 600 046 435

telefon: 327 596 144

webové stránky: www.zssuchdolkh.cz

e-mail školy: info@zssuchdolkh.cz

Zpracovatel: Mgr. Radana Paštěková
Odborný garant: PPP Kutná Hora

Materiál připomínkovaly:

Mgr. Renata Novotná, ředitelka školy

Mgr. Hana Kopečková, Barbora Korecká výchovné poradkyně

1. Obsah

1. Obsah	1
1. Úvod:.....	4
2. Charakteristika školy	4
2.1 Charakteristika školy	4
2.2 Školní družina	5
2.3 Mateřská škola.....	5
2.4 Charakteristika pedagogického sboru	6
3. Vytyčení sociálně patologických jevů	6
4. Cíl a priority Preventivního programu.....	6
4.1 Cíl Preventivního programu (PP)	6
4.2 Priority v rámci PP.....	6
5. Garant programu a koordinace preventivních aktivit ve škole	7
6. Spolupráce školy s rodičovskou veřejností	8
7. Vzdělávání pedagogů	9
8. Metody práce	9
8.1 Klíčové vyučovací oblasti	9
8.2 Efektivní primární prevence	10
8.3 Neúčinná primární prevence	10
8.4 Metodické pomůcky, informace, kontakty	11
9. Způsob realizace.....	11
9.1 První stupeň.....	11
9.2 Druhý stupeň.....	12
9.3 Preventivní témata obsažená ve školním vzdělávacím programu (počet vyučovacích hodin)	13
9.4 Preventivní témata obsažená v jednotlivých předmětech v našem ŠVP (nebo ve vašich tematických plánech)	14
9.5 Aktivity na škole	15
10. Řešení přestupků.....	15
11. Spolupráce s odborníky a s dalšími organizacemi.....	16

12.	Důležitá telefonní čísla a kontakty	17
13.	Harmonogram programů na školní rok 2023/24	18
13.1	Harmonogram	18
13.2	Zapojení školy do charitativních a osvětových akcí	19
14.	Hodnocení MPP 2022/2023.....	19
14.1	Údaje o prevenci sociálně patologických jevů.....	19
14.2	Hodnocení školního roku 2022-23 dle on-line systému výkaznictví preventivních aktivit	20
	Hodnocení výchovnou poradkyní	22
	Spolupráce s třídními učiteli, s žáky a rodiči	23
14.3	Co další se podařilo	24
14.4	Co bychom chtěli zlepšit, na co se zaměříme	24
15.	Analýza současného stavu ve škole	25
16.	Závěr	25
17.	Přílohy:	26
	Příloha č.1: Pravidla k bezpečnějšímu užívání internetu pro žáky.....	26
	Příloha č.2: Pravidla k bezpečnějšímu užívání internetu pro rodiče	27
	Příloha č.3: Informační leták pro žáky ZŠ – šikanování.....	28
	Příloha č.4: Informace pro rodiče – šikanování.....	29
	Příloha č.5: Krizový plán	31
1.	Kyberšikana.....	31
2.	Šikana	36
3.	Šikana zaměřená na učitele.....	42
4.	Agrese ve škole	42
5.	Záškoláctví.....	43
6.	Nález alkoholu	44
7.	Konzumace alkoholu.....	44
8.	Tabák.....	45
9.	Nález omamné a psychotropní látky ve škole	46
10.	Konzumace omamných a psychotropních látek.....	47
11.	Krádež.....	48
12.	Vandalismus	48
13.	Netolismus	49
14.	Gambling.....	49
15.	Extrémismus, rasismus, xenofobie a antisemitismus	50
16.	Sexuálně rizikové chování	51
17.	Homofóbie.....	52

18. Poruchy příjmu potravy	53
19. Sebepoškozování	53
20. Týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte – syndrom CAN.....	54
21. Rizikové chování v dopravě a rizikové sporty	55
22. Domácí násilí	56
23. Příslušnost k subkulturám	56
24. Nová náboženská hnutí – sekty	57
25. Ozbrojený útok ve škole (střelec).....	58
26. Problémové situace týkající se žáků s PAS	58
27. Afekt žáka s poruchou chování	61
28. Epileptický záchvat.....	62
29. "Nevyzvednutí žáka ze školy“	62
30. Vstup policie do areálu školy.....	63
30.1 Odvedení žáka ze školy policistou	63
30.2 Oznamování trestné činnosti.....	63

1. Úvod:

„Nejúčinnější prevencí je zdravá výchova dětí v rodině a ve škole.“

Sociálně patologické jevy se dotýkají i dětí, které navštěvují základní školu. Je tedy důležité zahájit primární prevenci právě v době školní docházky a poskytovat žákům potřebné informace formou, která je přiměřená jejich věku.

Žáci základních škol patří bohužel k nejohroženější skupině, a proto i naše škola každoročně za pomoci různých subjektů připravuje a realizuje komplexní program prevence sociálně patologických jevů.

Pomocníkem pro tvorbu PP na školní rok 2022-2023 byl:

Zákony:

- Zákon č. 561 ze dne 24.9.2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- 562/2004 Sb. změna některých zákonů v souvislosti s přijetím školského zákona
- 563/2004 Sb. O pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 379/2015 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami

Metodické dokumenty:

- **Národní strategie primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže na období 2019-2027**
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, Č.j.: MSMT – 21149/2016
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)
- Strategie prevence kriminality 2016-2020
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č.j.: 37 014/2005-25
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28

2. Charakteristika školy

2.1 Charakteristika školy

ZŠ a MŠ Suchdol je úplnou základní školou s kapacitou 200 žáků. Naše škola je takřikajíc školou „rodinného typu“. Všechny děti se navzájem dobře znají, navštěvují se o přestávkách, nacvičují společné kulturní programy, spolupracují v zájmových kroužcích, sportují. Vyučující se střídají při různých předmětech, takže nikdo není pro žádného žáka neznámý.

Budova základní školy je situována ve středu obce směrem na obec Dobřeň v blízkosti spojnice Praha – Kutná Hora. Jedná se o školu s mnohaletou školní tradicí, stará původní budova byla postavena na konci 19. století, v 80. letech minulého století se rozšířila o novou přístavbu. Autobusy je dostupná pro všechny žáky z okolních vesnic.

V průběhu léta 2012 prošla škola kompletní rekonstrukcí, která umožnila výraznou modernizaci výuky. Každá třída je vybavena interaktivní tabulí, jež velmi napomáhá atraktivnosti výuky. Pro zájmové vyučování byla vybudována kuchyňka pro výuku vaření a keramická dílna s pecí.

V současné době vyučujeme podle vlastního vzdělávacího programu „Škola porozumění“.

Při práci s dětmi uplatňujeme moderní metody práce, k oživení výuky zařazujeme průběžně během celého školního roku celoškolské projektové dny. Pro žáky druhého stupně jsou pořádány lyžařské a sportovně turistické kurzy. Nedílnou součástí výuky jsou také exkurze, které vhodně doplňují a rozšiřují získané vědomosti. Žáci mají možnost zapojit se do práce v zájmových kroužcích, mohou navštěvovat také hudební obory, které přímo ve škole vyučuje ZUŠ Uhlířské Janovice. Ve škole funguje kroužek anglického jazyka na různých úrovních.

Všem dětem se věnujeme podle jejich možností a schopností. Důraz klademe na žáky nadané i ty, kteří potřebují zvýšenou pozornost pedagoga a jsou individuálně integrováni v běžných třídách. Umožňuje nám to menší počet žáků ve třídách, odbornost pedagogického sboru, každodenní přítomnost speciálního pedagoga a vybavenost školy výše zmiňovanými moderními pomůckami.

Naším společným cílem je děti nejen vzdělávat, ale vést je k postupnému naplňování klíčových kompetencí, k získávání potřebných vědomostí, k samostatnému myšlení a uplatňování získaných poznatků v praxi.

2.2 Školní družina

Školní družina má tři oddělení a vhodně doplňuje výchovně vzdělávací proces. Děti se mohou věnovat nejen zájmovým, ale také odpočinkovým činnostem a aktivitám.

2.3 Mateřská škola

Mateřská škola je jednotřídní, s celodenním provozem a kapacitou 28 dětí. Nová budova MŠ se pro naše malé školáčky poprvé otevřela v září 2015. Byla postavena za necelý rok na školním pozemku nedaleko základní školy a školní jídelny. Škola, školka a jídelna tak tvoří kompletní areál. Finanční prostředky na stavbu a vybavení byly poskytnuty z 80% z dotačního programu ROP Střední Čechy, 20% financí poskytl městys Suchdol.

Moderní, krásné inspirativní prostředí vede děti k tvořivosti a kreativitě, poskytuje vše, co potřebují k poznání, učení, výchově i hraní. Velký centrální prostor je účelně rozdělen na dvě části, na učebnu a hernu. V učebně mohou především starší děti pracovat u stolečků. Herna je vybavena moderními hracími prvky a motorickými sestavami, v odpoledních hodinách slouží též k odpočinku. Na vnitřní prostory volně navazuje venkovní část, která rozvíjí veškeré pohybové aktivity dětí. Na bezpečném novém umělém povrchu jsou zde k dispozici houpačky, domečky, skluzavka, pískoviště a další venkovní sestavy.

Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání s názvem „Putování za sluníčkem“ poskytuje dětem všestranný rozvoj a získání všech potřebných kompetencí pro bezproblémový vstup do 1. třídy. Malá kapacita jednoho oddělení zajišťuje individuální přístup ke každému dítěti, bezpečné místo plné porozumění, radosti a zábavy.

2.4 Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor má 25 členů, v němž pracují mladí i zkušení pedagogové. Prioritou školy je zaměstnávat plně kvalifikované pedagogy, vedení umožňuje doplnění kvalifikace. Ve škole pracuje 1 výchovný poradce pro 1. stupeň a 1 výchovný poradce pro 2. stupeň, metodik prevence patologických jevů, speciální pedagog, koordinátor environmentální výchovy, ICT koordinátor, koordinátor pro ŠVP, vychovatelky školní družiny, speciální pedagog, a asistenti pedagoga. Učitelé řeší problémy v metodických sdruženích a předmětových komisích, dále se vzdělávají v různých kurzech a školeních. Vytyčení sociálně patologických jevů

3. Vytyčení sociálně patologických jevů

Naše škola si v prevenci sociálně patologických jevů vytyčila tyto oblasti:

- Rizikové chování na internetu – sexting, kyberstalking, kybegrooming, fake news, hoax, online výzvy
- Netolismus, youtubering
- Virtuální drogy (počítače, televize, video, gambling)
- Kyberšikana, kyberstalking,
- Šikana, vztahy v kolektivu
- Alkohol
- Záškoláctví
- Kouření cigaret
- Kouření marihuany
- Ostatní návykové látky
- Vandalismus a další formy násilného chování
- Krádeže
- Sexuální rizikové chování
- Xenofobie, extremismus, rasismus, intolerance, antisemitismus
- Kouření vodní dýmky
- Poruchy příjmu potravy
- Negativní působení sekt

4. Cíl a priority Preventivního programu

4.1 Cíl Preventivního programu (PP)

Cílem PP je zvyšování odolnosti dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům. Usilujeme o to, aby se preventivní výchovně vzdělávací působení stalo neoddělitelnou součástí každodenní výuky a života školy.

PP je zaměřený na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. Je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru a spolupráci se zákonnými zástupci žáků a odborníky.

4.2 Priority v rámci PP

- tým spolupracujících a respektujících se pedagogů
- vzdělávání žáků, učitelů, pedagogů, školských pracovníků
- utváření postojů ke společnosti, zdravému životnímu stylu, především k neuzívání návykových látek a rizikovému chování na internetu

- důraz na osobní zodpovědnost žáka za své zdraví
- vytváření dovedností v sociální komunikaci, osvojení pozitivního sociálního chování
- rozvoj osobnosti
- vytváření důvěryhodných poradenských služeb pro žáky, učitele, rodiče
- dostatečná nabídka volnočasových aktivit
- etická a právní výchova
- vytváření podmínek pro mimoškolní činnost
- pohoda prostředí školy, na jejímž vytváření se účastní společně žáci a pracovníci školy (funkčnost, účelnost, podnětnost, estetičnost prostředí)
- uplatňování přiměřené represe

5. Garant programu a koordinace preventivních aktivit ve škole

Za koordinaci preventivních aktivit ve škole odpovídá **školní metodik prevence**, jmenovaný ředitelem školy, který sdružuje **preventivní tým**. V rámci své činnosti připravuje Preventivní program a jeho realizaci ve škole. O programu jsou informováni všichni učitelé, rodiče (na třídních schůzkách), žáci (v hodinách prvouky, vlastivědy, přírodovědy, přírodopisu, výchovy k občanství a výchovy ke zdraví). Koordinátor spolupracuje s výchovným poradcem 1. a 2. stupně, speciálním pedagogem, třídními učiteli a ostatními pedagogy, dále s PPP a dalšími odborníky, institucemi a organizacemi.

Cíle metodika školní prevence

- vybudování týmu spolupracovníků – stanovení kompetencí
- ve spolupráci s ředitelem školy, speciálním pedagogem a ostatními pedagogickými pracovníky zmapovat situaci v prostředí školy
- zmapování výskytu a pojmenování jednotlivých patologických jevů v jednotlivých třídách
- zmapovat nejčastěji řešené výchovné problémy, výukové problémy
- zapojovat žáky do volnočasových aktivit
- s pomocí všech pedagogů zařazovat příslušná témata do jednotlivých předmětů
- spolupracovat s PPP, s Policií, s SVP, s rodiči, speciálním pedagogem, s městysem a dalšími organizacemi

Preventivní tým tvoří:

školní metodik prevence
ředitel školy
výchovný poradce
speciální pedagog
učitelé výchovy k občanství a výchovy ke zdraví
třídní učitelé
vychovatelky školní družiny
asistentky pedagoga
aktivní zájemci

Předmětem činnosti týmu je:

- zajišťování fungování PP
- zajištění akcí, programů, besed vedoucích k prevenci před sociálně-patologickými jevy
- řešení aktuálně vzniklých, závažných událostí z oblasti sociálně-patologických jevů
- ekonomické zajištění akcí
- v případě potřeby spolupráce se Sdružením rodičů, Školskou radou
- spolupráce s rodiči
- otevření prostoru pro sdílení vzájemných poznatků a diskusí

Tým se schází ihned, jakmile se vyskytnou vážné důvody.

Obsah schůzek:

- využití prevence jako součást výuky v předmětech
- zajištění zájmu žáků o mimoškolní aktivity
- rizikové děti, pravidla a sankce
- vyhodnocování sociometrického šetření ve třídách
- třídnické hodiny, propagace školy a zdravého životního stylu
- osobnostní růst pedagogů, vztahy mezi pedagogy
- třídní učitel – sociální manažer – vytváří program pro třídu, vede ji jako sociální skupinu
- zapojení dětí ke spolupráci, podchycení důvěrníka dětí anketou
- syndrom vyhoření na škole, aktivační prvky
- vytvoření podmínek umožňujících společnou činnost dětí v době mimo vyučování
- vytvoření podmínek pro mimoškolní činnost
- jak postupovat, když...

6. Spolupráce školy s rodičovskou veřejností

Problémy spojené s rizikovým chováním na internetu, návykovými látkami a dalšími sociálně patologickými jevy je třeba řešit ve vzájemné spolupráci. Rodiče jsou prostřednictvím třídních učitelů informováni o realizaci Preventivního programu, o situaci na škole, o možnostech případné pomoci. Další informace získávají na webových stránkách školy.

Rodiče mají možnost využívat konzultační hodiny, po dohodě je možná schůzka s rodiči kdykoli v jiné době.

Pro rodiče a širší veřejnost je pořádán školou Den otevřených dveří, zábavná odpoledne pro předškoláky, různé dílny, adventní koncerty, velikonoční nebo vánoční výstava nebo jarmark. Daří se nám zapojovat rodiče do života školy – nocování ve škole, Den dětí, turistický kurz, školní výlety a exkurze, přednášky pro rodiče a přednášky, které rodiče sami nabízejí a realizují.

Působení školy i rodičů by mělo být v souladu.

Pár rad pro rodiče i pedagogy:

- Za každou tvůrčí činnost by mělo být dítě pochváleno, mělo by cítit důvěru.
- Dítě by nemělo být zahlceno informacemi, které nedávají možnost vlastní interpretace.
- Dítě by nemělo být přetíženo. Nevnučujme mu vlastní ambice a názory.
- Nesnažme se organizovat dítěti jeho volný čas, byť tím nejlepším způsobem a s nejlepšími úmysly.

- Dopřejme dítěti volný čas, snění, hraní a dělání zdánlivě neužitečných věcí, když „by se mělo učit“.
- Každé dítě by mělo mít jeden dlouhodobější koníček.
- Nabídněte dítěti rozmanité volnočasové aktivity.
- Podporujme v dítěti aktivitu.
- Potlačme všechny faktory, které brzdí jeho tvořivost.
- Práce z donucení není efektivní, není radostná.
- Potlačme negativní emoce – hněv, stres, strach, úzkost

7. Vzdělávání pedagogů

Pedagogové se v rámci svých možností účastní různých školení a aktivit zaměřených na kyberšikanu, protidrogovou prevenci a prevenci sociálně patologických jevů.

8. Metody práce

V rámci školního vzdělávacího programu jsou témata z hlediska prevence zařazena na prvním i druhém stupni základní školy. Zkušený pedagog dokáže konkrétní témata prevence uplatnit v jakémkoliv předmětu. Lze je zařadit do různých částí osnov a učebních plánů.

8.1 Klíčové vyučovací oblasti

- oblast zdravého životního stylu – výchovy ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa, pohybové aktivity
- oblast společenskovední – formy komunikace, sociální dovednosti a kompetence
- oblast přírodovědná – biologie člověka, fyziologie, chemie
- oblast výchovy k občanství a výchovy ke zdraví
- oblast sociálně právní – právní aspekty sociálně patologických jevů, postoj společnosti k společensky nežádoucím jevům, práva dítěte apod.

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

Výchova ke zdraví

Výchova k občanství

Informatika

Přírodověda

Přírodopis

Vlastivěda

Prvouka

Dějepis

Český jazyk

Výtvarná výchova a výtvarné soutěže

Tělesná výchova

Chemie

Prevence sociálně patologických jevů je součástí platných učebních osnov a je zahrnuta do ŠVP ZV, který obsahuje předmět Výchova ke zdraví. Je třeba, aby různé aspekty preventivního působení byly mezipředmětově koordinovány.

V rámci výuky jsou a budou i nadále kromě tradičních metod zaváděny i metody nové – komunikativní, interaktivní, které vytvářejí a upevňují morální hodnoty, zvyšují sociální kompetence dětí, rozvoj dovedností, které vedou k odmítání všech forem sebeustrukce, projevů agresivity a porušování zákona.

Některé používané metody:

- sociální hry
- hraní rolí
- obhajoba určitého názoru
- trénování způsobu odmítání
- párová nebo skupinová práce v třídním kolektivu
- besedy a diskuse (s protidrogovými koordinátory z PPP, s Policií ČR, s Acet, Duševní zdraví pro děti, se zástupci Charity, zdravotními sestrami, ČSČK...)
- samostatná práce – slohové práce na určitá témata, referáty
- návštěva a provádění specializovaných programů
- využití informačního spektra internetu
- aktuální využívání článků z novin a časopisů, programu TV
- filmová a divadelní představení

8.2 Efektivní primární prevence

- kontinuální a komplexní programy, interaktivní programy, především programy pomáhající žákům čelit sociálnímu tlaku, zaměřené na zkvalitnění komunikace, nenásilné zvládání konfliktů, odmítání návykových látek, zvyšování zdravého sebevědomí, zvládání úzkosti a stresu apod.

8.3 Neúčinná primární prevence

- zastrašování, citové apely. Pouhé předávání informací, samostatně realizované jednorázové akce, potlačování diskuse, hromadné aktivity nebo promítání filmu by měly být pouze doplňkem, na který by měl vždy navazovat rozhovor v malých skupinkách.

Preventivní tým připravuje a realizuje s žáky aktivity:

- tematické bloky
- zásobník her
- poznat cílové skupiny
- zvládání stresových situací
- dovednost odmítnout nabízenou drogu
- nalézt vhodné místo pro realizaci aktivit
- vlastní odborná připravenost (specializované kurzy, četba odborné literatury, další vzdělávání učitelů)
- vážit svá slova (pozor „návod“)
- navodit atmosféru důvěry
- preventivně motivované soutěže VV, TV, HV

Při uplatňování forem a metod práce ve třídě je nutná rovnováha složky znalostní, dovednostní a postoje. Ve vztahu k primární prevenci hraje hlavní roli **třídní učitel**, spolupracuje se školním metodikem prevence na zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci Preventivního programu a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě, motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě), podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy. V případě potřeby se radí se speciálním pedagogem.

Třídní učitel zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků třídy, získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštích žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

Nemalou roli hraje v primární prevenci **školní parlament**, který se aktivně podílí na řízení školy prostřednictvím pravidelných setkání s vedením školy, dává podněty a připomínky k chodu a organizaci školy, navrhuje vlastní řešení. Ve školním parlamentu pracují vždy 2 volení zástupci ze 4. – 9. třídy.

8.4 Metodické pomůcky, informace, kontakty

- zabezpečení počítačové sítě ve škole, zablokovat nežádoucí stránky
- shromáždění dostupných informací o institucích a odbornících, kteří v oblasti prevence působí na okrese (PPP o.p.s. , Tým duševního zdraví, Sofa, Policie ČR, OHES, ČČK, Charita, Linka důvěry,...)

- schránka důvěry ve škole na chodbě
- webová aplikace „Nenech to být“

9. Způsob realizace

Na prvním stupni je především v hodinách prvouky a přírodovědy kladen důraz na nebezpečí při rizikovém seznamování na sociálních sítích, na kouření a pití alkoholických nápojů. Děti jsou informovány o možném zneužívání léků a orientačně o jiných návykových látkách.

9.1 První stupeň

1. – 2. ročník

Dětem je nutné po vstupu do školy nabízet nejen konkrétní dovednosti, ale zejména vytvářet modelové situace, se kterými se mohou setkat ve škole i mimo školu. Pro vytvoření optimálního sociálního klimatu je důležité vzájemné poznání žáků a pedagogů.

Program by měl být zaměřen na hlubší poznání dovedností osvojených při vstupu do školy, na společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli.

U žáků je třeba zvyšovat zdravé sebevědomí, uvědomování si vlastní osobnosti, vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů. Nacvičovat vzájemnou úctu, sebeúctu a důvěru. Rozvíjet schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu), klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“. V třídnických hodinách varovat žáky před nebezpečím na internetu a před rizikovým seznamováním na sociálních sítích.

3. - 5. ročník

Optimální jsou programy

- k pozitivnímu ovlivnění zdraví žáků, které je chápáno jako stav tělesné, duševní a sociální pohody, při současné změně postojů k sobě, k prožívání sebe jako individuality, ale v kontextu s druhými lidmi, se školní komunitou a okolním světem
- k pozitivnímu citovému naladění a myšlení, k osvojení si dovednosti řešit stres a k dodržování životosprávy
- k pozitivnímu užívání IT ve vzdělávání a běžném životě
- na obezřetnost a opatrnost při virtuální komunikaci a seznamování na sociálních sítích
- na schopnost pracovat v kolektivu a uvědomění si co tělu prospívá

Tyto programy je vhodné realizovat formou pobytových programů spojených se sportovní činností a aktivním trávením volného času. Je zde osvojována i vzájemná pomoc, podřízení se možnostem skupiny, zvládnutí fyzicky náročných situací

9.2 Druhý stupeň

Přechod na druhý stupeň základní školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna třídního učitele, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, odchod některých spolužáků (víceletá gymnázia, sportovní třídy apod.) a příchod nových spolužáků, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

V třídnických hodinách a hodinách informatiky jsou žáci varováni před nebezpečím při seznamování a komunikaci na sociálních sítích.

V hodinách chemie a přírodopisu se žáci seznamují s různými druhy návykových látek a jejich škodlivými vlivy na organismus. V hodinách zeměpisu a dějepisu se zeměmi, ve kterých se drogy pěstují a odkud se k nám dovážejí, s historickým vývojem jejich pěstování. V hodinách výchovy ke zdraví a výchovy k občanství jsou hlavně využívány sociální hry k osvojení preventivních ochranných kompetencí. Žáci se učí obhajovat svůj názor, řešit konflikty ve třídě, trénovat způsob odmítání, využívají i formy samostatných projektů za použití dostupné literatury.

6. ročník

Program je vhodné založit na aktivní práci skupiny i každého jednotlivce. V rámci tohoto programu je třeba stanovit pravidla soužití ve skupině – aktivní naslouchání, pravdivost, důvěryhodnost, tolerance, maximální osobní nasazení. Pravidla je optimální stanovit na základě prožitku aktivní formou tak, aby je žáci přijali za svá. Program je vhodné doplnit hrami s nácvikem verbální a neverbální komunikace, hrou na sebepoznání, simulačními hrami a relaxačními aktivitami. Cílem je vytvořit dobře fungující tým žáků a učitelů.

Obsah programu:

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, kyberšikanování, užívání alkoholu a drog, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy

7. ročník

Program musí reagovat na celou řadu změn, přinášejících zátěžové situace v tomto věkovém období. Rozvoj pubertálního období s celou řadou fyzických a psychických proměn je obdobím rizikovým pro nástup sociálně patologických jevů.

Je proto nutno pokračovat v budování kvalitního vrstevnického týmu, ve kterém se žáci cítí bezpečně a jistě. Opět je vhodné využívat několikadenní intenzivní pobytové soustředění se zaměřením na:

- hlubší vzájemné poznávání účastníků
- prohlubování vztahu důvěry
- upevňování kolektivních vztahů s včasným podchycením nežádoucích projevů chování
- trénink obrany před manipulací, s uměním říct „ne“
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických + duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem

8. ročník

Program je vhodné realizovat výrazně aktivní formou. Osvědčenými metodami jsou brainstorming, diskuse, hraní rolí, rozhovor, empatie, kreslení a další. Posiluje se činnost

jednotlivců, spolupráce ve skupině, volba vhodné komunikace, prosazování návrhů. Součástí programu by měly být hry na nácvik verbální a nonverbální komunikace, simulační hry a relaxační techniky, využití metody kritického myšlení. Pomocí projektů je vhodné ověřit kvalitu vytvořených postojů ke zdravému životnímu stylu a sociálně patologických jevům u dětí.

Program by měl být zaměřen na:

- upevnování vztahů v komunitě vrstevníků
- bezpečné chování v prostředí elektronických medií
- rozvoj schopnosti přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

Vhodnou součástí programu jsou kompenzační a relaxační aktivity sportovní a turistické.

9. ročník

Program by měl mapovat dosažené výsledky osobnostního a sociálního rozvoje, fixovat tyto dovednosti a postoje a využívat prvků předchozích programů. Převažovat by měly zážitkové aktivity a formy práce podporující příznivé klima ve třídě.

Nezastupitelnou roli v celém programu má kvalitní práce třídního učitele, který v roli manažera řídí a připravuje spolu s žáky jednotlivé programy. K tomu může napomoci i úprava rozvrhu tak, aby byl třídní učitel v pravidelném kontaktu s žáky a pomáhal jim společně s dalšími pedagogy řešit jejich školní i osobní problémy. Pozitivní formování třídního kolektivu není ani pro zkušeného pedagoga úkol vždy snadný.

9.3 Preventivní témata obsažená ve školním vzdělávacím programu (počet vyučovacích hodin)

	1. tř.	2. tř.	3. tř.	4. tř.	5. tř.	6. tř.	7. tř.	8. tř.	9. tř.
Prevence záškoláctví	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Prevence šikany a extrémních projevů agrese, kyberšikany	1	0	0	1	2	2	2	3	3
Prevence rizikových sportů	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Prevence rizikového chování v dopravě	5	5	5	5	5	6	6	6	6
Prevence rasismu a xenofobie	1	1	1	1	1	2	1	1	1

	1. tř.	2. tř.	3. tř.	4. tř.	5. tř.	6. tř.	7. tř.	8. tř.	9. tř.
Prevence působení sekt	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Prevence sexuálního rizikového chování	0	0	0	1	0	0	0	0	2
Prevence v adiktologii (užívání návykových látek a závislostní chování)	0	0	0	0	1	0	0	0	2
Prevence poruch příjmu potravy	1	1	1	0	0	0	0	0	2
Prevence problémů spojených se syndromem CAN	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Základní vzorce bezpečného chování napříč typy riz. chov.	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Právní vědomí napříč typy rizikového chování	0	0	0	0	0	0	0	2	1
Prevence prekriminálního a kriminálního chování	0	0	0	0	0	1	0	0	2
Celkem za třídu	9	8	8	9	11	12	10	14	23

9.4 Preventivní témata obsažená v jednotlivých předmětech v našem ŠVP (nebo ve vašich tematických plánech)

	1. tř.	2. tř.	3. tř.	4. tř.	5. tř.	6. tř.	7. tř.	8. tř.	9. tř.
Prevence záškoláctví	Pr	Pr	Pr	ČJ	ČJ	VO	VO, NJ	VO	NJ, VZ
Prevence šikany a extrémních projevů agrese, kyberšikany	M	ČJ	ČJ	ČJ	TV	VO, TV, PČ	VO, TV, PČ, NJ	VO, TV, PČ, NJ	TV, PČ, NJ, VZ, AJ
Prevence rizikových sportů	TV	TV	TV	TV	TV	TV	TV, AJ, NJ	TV, AJ, NJ	TV, NJ

	1. tř.	2. tř.	3. tř.	4. tř.	5. tř.	6. tř.	7. tř.	8. tř.	9. tř.
Prevence rizikového chování v dopravě	Pr, TV	Pr, TV	Pr, TV	VI	TV,P	VO, TV	VO, TV, NJ, AJ	VO, TV, NJ, AJ	NJ, TV
Prevence rasismu a xenofobie	Pr, AJ	AJ	AJ	ČJ	ČJ	VO,D HV	VO,D HV	VO,D	D,VO VZ
Prevence působení sekt	Pr, ČJ	ČJ	ČJ		ČJ	VO,D	VO,D	VO,D	D,VZ
Prevence sexuálního rizikového chování	Pr	Pr	Pr		ČJ	VO, HV	VO, HV	VO	P,VZ
Prevence v adiktologii (užívání návykových látek a závislostní chování)	ČJ, VV	ČJ	ČJ	ČJ,P	TV	VO, PČ, HV	VO, HV	VO, NJ	CH, VZ, NJ
Prevence poruch příjmu potravy	Pr, ČJ	Pr	Pr	Př	ČJ, M	VO, AJ	VO	VO, NJ	VZ,P, NJ, AJ
Prevence problémů spojených se syndromem CAN	Pr, ČJ	Pr, ČJ	Pr, ČJ		ČJ	VO	VO	VO	VZ
Základní vzorce bezpečného chování napříč typy riz. chov.	Pr, M	Pr	Pr	ČJ, VI	ČJ	VO, HV	VO, HV	VO	VZ, PČ
Právní vědomí napříč typy rizikového chování	Pr, ČJ	ČJ, Pr	Pr, ČJ		ČJ	VO, D	VO, D	VO, D	VO, NJ
Prevence prekriminálního a kriminálního chování	Pr	Pr	Pr	Př, ČJ	ČJ	VO	VO	VO	VZ

9.5 Aktivity na škole

Kreativita a aktivita učitelů na škole je na velmi vysoké úrovni. Většina se věnuje žákům a práci pro školu mimo vyučovací hodiny. Vymýšlí různé akce, programy a projekty, zajišťuje besedy, přednášky, exkurze, výlety, kulturní a naučné programy. Absolvuje s dětmi různé soutěže a olympiády. Pořádá pěkné akce pro rodiče a veřejnost.

10. Řešení přestupků

Ve Školním řádu, v Pravidlech pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků a v PP jsou zakotvená školní pravidla, která slouží jako nástroj prevence.

Dojde-li k porušení ustanovení školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy, bude toto klasifikováno jako hrubý přestupek a budou z toho vyvozeny patřičné sankce.

Ve škole jsou sledovány i další sociálně patologické jevy – šikana, kyberšikana, kouření cigaret, požívání alkoholu, záškoláctví, vandalismus, brutalita, rasismus atd. V případě, kdy ve škole selže prevence a objeví se kterýkoliv z těchto jevů, sejde se vedení školy, výchovný poradce, speciální pedagog, školní preventista a třídní učitel a situaci analyzují a přistupují k následujícím opatřením:

- diskrétní šetření – individuální pohovor s dítětem – třídní učitel, výchovný poradce, ředitel školy
- spolupráce s rodiči
- v případě nezájmu rodičů o řešení – vyrozumění odboru péče o dítě
- v akutním případě – žák je prokazatelně ovlivněn drogou – ředitel školy uvědomí rodiče a kontaktuje zdravotnické zařízení, uvědomí odbor péče o dítě
- doporučení kontaktu s odborníky
- v případě držení a dealerství drog, fyzického napadení oznámení Policii ČR

11. Spolupráce s odborníky a s dalšími organizacemi

Odborná pracoviště:

PPP Kutná Hora

PPP Kolín TDZ , SOFA

Acet ČR , z.s.

Městský úřad Kutná Hora

Dětské lékaři MUDr. Bohuslav Procházka a MUDr. Marcela Procházková

Oddělení péče o dítě a rodinu Kutná Hora

Policie ČR, SKPV, PIS – Kutná Hora

Městys Suchdol

Knihovna Suchdol

Knihovna Miskovice

Městská knihovna Kutná Hora

Úřad práce

Zájmové organizace:

Dům dětí a mládeže Dominik Kutná Hora

o. s. Dítě a kůň, Miskovice

Oblastní spolek ČČK Kutná Hora

Okresní myslivecký svaz Kutná Hora

Hasičský záchranný sbor Kutná Hora

Spolupráci lze hodnotit jako úspěšnou, tyto zájmové organizace pořádají pro děti různé zajímavé soutěže, programy, výstavy, přednášky...

12. Důležitá telefonní čísla a kontakty

Kutná Hora

Linka důvěry – Centrum krizové intervence v Kutné Hoře, o. s. Povídej
Česká 235, 284 01 Kutná Hora, 327 511 111, 602 874 470, linkaduvery@kh.cz

Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje

Jakubská 83/3, 284 01 Kutná Hora, tel. 327 311 362, e-mail: pppkh@mybox.cz

Projekt E-Bezpečí je celorepublikový certifikovaný projekt zaměřený na **prevenci, vzdělávání, výzkum, intervenci a osvětu** spojenou rizikovým chováním na internetu a souvisejícími fenomény. V posledních letech se projekt také věnuje **pozitivnímu využívání IT ve vzdělávání a běžném životě**. Projekt E-Bezpečí je realizován [Centrem prevence rizikové virtuální komunikace](#) Pedagogické fakulty Univerzity Palackého ve spolupráci s dalšími organizacemi. (www.e-bezpeci.cz)

Rodinná poradna Kutná hora

U Lorce 40, 284 01 Kutná Hora, 327 512 452, rpkh@cmail.cz

Privátní psychiatrická praxe

Rejskovo náměstí 62, 284 01 Kutná Hora, 327 512 484

Policie ČR – územní odbor Kutná Hora, Preventivně informační skupina
Na Náměti 412, 284 29 Kutná Hora, 974 875 207, 974 875 208, 606 691 240,
piskh@mvr.cz

Probační a mediační služba

Náměstí národního odboje 58/6, 284 01 Kutná Hora – Vnitřní Město, 327 533 535,
723 247 524 efilipova@pms.justice.cz, www.justice.cz,

Protidrogový koordinátor za Kutnou Horu

Alena Netolická, 327 710 284, netolicka@mu.kutnahora.cz

OSPOD Kutná Hora

Městský úřad Kutná Hora
Havlíčkovo nám. 552
284 01 Kutná Hora

sídlo OSPOD:

Radnická 178
Kutná Hora
<http://www.mu.kutnahora.cz>

Vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví

PhDr. Drahomíra Hurtová
tel.: 327 710 285
socialni@kutnahora.cz

Vedoucí oddělení péče o děti

Mgr. Šárka Zittová
tel.: 327 710 286

zittovas@mu.kutnahora.cz

Kolín

Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje

Jaselská 826 280 02 Kolín IV, 321 717 168, stetinova@pppkolin.cz,

Protidrogový koordinátor za Kolín

Městský úřad Kolín, Karlovo náměstí 78, Kolín, 280 12, 321 744 170, Marcela Rusková

Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy

Školská 60; 280 02 Kolín 4, 321 725 151, poradna.kolin@volny.cz

Probační a mediační služba

Rimavské Soboty 992, 280 02 Kolín II, 321 715 179, 737 247 437

ebarcalova@pms.justice.cz, www.pmscr.cz

Pomoc obětem násilí a jiných trestných činů

Na pustině 1068, 280 02, Kolín 2, 775 561 845, kaucka@pomocobetem.cz,

www.pomocobetem.cz

PČR – Územní odbor Kolín, Preventivně informační skupina

K Dílnám 684, 280 02 Kolín III, 974 874 111, 974 874 229

krpec.pis.kolin@mvcz.cz

o.p.s. Prostor PLUS Kolín

Na Pustině 1068, 280 02 Kolín 2 (pod OD Tesco)

+420 317 47 17 40

+420 601 322 322

Linka 116 000 – bezplatná nonstop linka pomoci pro metodiky prevence a pedagogické pracovníky ve školství, služba pro žáky, rodiče, vychovatele

Vzdělávání žáků v oblasti prevence:

Mgr. Zdeněk Šimanovský

Kurzy pro pedagogy

271 737 184

603 750 01

13. Harmonogram programů na školní rok 2023/24

13.1 Harmonogram

- Seznámení všech žáků s webovou aplikací „Nenech to být“
- seznámení žáků s PP , na druhém stupni v hodinách výchovy k občanství a výchovy ke zdraví, v třídnických hodinách)
- seznámení rodičů s PP (na třídních schůzkách)

- 1. stupeň – forma pohádky, která motivuje děti ke zdravému životnímu stylu a k osvojení pozitivního sociálního chování, k nácvičku správných postojů a vzorců jednání mezi vrstevníky (během školního roku)
- během každého pololetí v 4.- 9.třídě dotazníkové šetření sociálně patologických jevů a jeho vyhodnocení
- v každém pololetí třídní schůzka
- během každého pololetí třídní učitelky ve svých třídách provedou a vyhodnotí sociometrické šetření, výsledky vyhodnotí, zkonzultují s vedením školy a zahrnou do hodnocení třídy za školní rok
- během školního roku celoškolské projektové dny , září 2023- beseda s policií ČR – pro celou školu , listopad 2023 – Návštěva interaktivního protidrogového vlaku v Kutné Hoře – Revolution train 5.-9. ročník , během školního roku realizace nabízených seminářů – Modré dveře- Kostelec nad Černými lesy , nejen pro žáky, ale i pro rodiče
- preventivní program zaměřený na nebezpečné chování na internetu – programy primární prevence – Finanční gramotnost, přednáška pro 6. až 9. ročník – březen 2024
- preventivní program zaměřený na nebezpečí internetu pro 1. stupeň – 1. pololetí šk. roku
- sada videí zaměřených na problémy domácího násilí, anorexie, šikany – shlédnutí preventivního filmu pro vybrané třídy (během školního roku)
- celoroční zapojení žáků do kroužků ve škole, v jazykové škole, nebo v Dominiku v Kutné Hoře, zapojení žáků do vyhlašovaných výtvarných soutěží
- pravidelné schůzky Žákovské samosprávy a vedení školy
- schránka důvěry – slouží celoročně, žáci ji využívají, pokud se dostanou do problémů
- dle celoročního plánu uskutečňovat jednodenní i vícedenní projekty, zážitkové programy a exkurze
- pořádání již osvědčených i nových jednorázových akcí, rovnoměrně rozložit do celého školního roku
- v případě potřeby úzká spolupráce se školním speciálním pedagogem
- dle potřeby zařazovat třídnické hodiny
- třídní učitelé budou bedlivě sledovat absenci žáků a ihned řešit neomluvené hodiny
- na podnět rodičů ihned řešit jakékoliv problémy
- do hodin zařadit krátké metodické filmy, které učí děti, jak se chránit před nebezpečím internetu (sexting, kybergrooming, fake news, hoax, spam, online výzvy, kyberstalking, netolismus, Youtubering...)

13.2 Zapojení školy do charitativních a osvětových akcí

V květnu plánujeme zapojení do „Květinového dne“ – Český den proti rakovině, o organizaci se postará 9.třída v rámci předmětu Výchova ke zdraví.

14. Hodnocení MPP 2022/2023

14.1 Údaje o prevenci sociálně patologických jevů

Mgr. Radana Paštěková – školní metodička prevence – vytvořila pro školu na školní rok 2022/2023 Preventivní program (PP), který si pro jednotlivé třídy rozpracovali třídní učitelé a

zařadili jeho náplň do vyučovacích hodin. Součástí PP je i příloha o šikaně a kyberšikaně pro žáky a též pro rodiče, kteří jsou s ní seznámeni vždy na podzimních třídních schůzkách.

Cílem programu je předejít vlivům společensky nežádoucích jevů. Mezi tyto jevy řadíme především rizika sociálních sítí, kyberšikanu, šikanu, netolismus, záškoláctví, závislostní chování, projevy násilí a agrese, rasismus a xenofobii, pornografii a prostituci. Úkolem tohoto dlouhodobého projektu je zlepšovat sociální klima, a to nejen vztahy mezi žáky samotnými, ale i ve vztahu žák – učitel. Programy primární prevence usilují o to, aby cílová skupina získala znalosti, dovednosti a postoje podporující zdravý životní styl, aby tyto nástroje dokázala uplatnit ve svém chování nejen v době realizace programu, ale i v budoucnosti.

Během školního roku metodik prevence zpracovává on-line Systém Výkaznictví preventivních aktivit, tzv. SV výkaz, který má za cíl sjednotit způsob hodnocení a podobu výsledných zpráv.

Během školního roku jsme se nám podařilo zajistit tyto specifické preventivní programy:

14.2 Hodnocení školního roku 2022-23 dle on-line systému výkaznictví preventivních aktivit

Specifická prevence - preventivní témata obsažená ve školním vzdělávacím programu

	1. tř. ZŠ	2. tř. ZŠ	3. tř. ZŠ	4. tř. ZŠ	5. tř. ZŠ	6. tř. ZŠ,	7. tř. ZŠ,	8. tř. ZŠ,	9. tř. ZŠ,
Prevence záškoláctví	0	8	5	4	1	1	0	0	0
Prevence šikany a projevů agrese, kyberšikany	2	10	6	6	3	2	5	1	4
Prevence rizikových sportů	0	5	2	1	1	1	6	8	5
Prevence rizikového chování v dopravě	10	10	5	5	12	2	11	15	12
Prevence rasismu a xenofobie	1	2	3	4	2	1	2	0	3
Prevence působení sekt	0	1	0	0	1	0	3	1	1
Prevence sexuálního rizikového chování	0	0	1	1	1	1	3	1	1
Prevence v adiktologii (užívání návykových látek a závislostní chování)	0	2	1	1	2	2	2	1	1
Prevence poruch příjmu potravy	10	2	4	4	2	1	4	2	2
Prevence závislostního chování pro nelátkové závislosti	2	2	1	1	1	2	5	5	5

1. tř. 2. tř. 3. tř. 4. tř. 5. tř. 6. tř. 7. tř. 8. tř. 9. tř.
ZŠ ZŠ ZŠ ZŠ ZŠ ZŠ, ZŠ, ZŠ, ZŠ,

Užívání alkoholu	2	5	1	1	2	2	2	1	1
Prevence užívání tabáku	2	2	1	1	2	2	2	1	2
Prevence prekriminálního a kriminálního chování	10	5	4	4	2	1	3	1	3
Celkem za třídu	9	8	8	9	11	12	10	14	23

Specifická prevence - preventivní programy

Kyber-predátoři

Žáci druhého stupně vyslechli dvouhodinovou přednášku o riziku virtuální komunikace na sociálních sítích. Cílem programu bylo podpoření preventivního a výchovného působení, aby se žáci nestali oběťmi či pachateli trestné činnosti a rizikového chování. Druhou realizovanou přednáškou byla přednáška na téma Kult těla . Přednášky byly realizovány firmou Acet .

Digitální stopa

Specifický preventivní dvouhodinový program pro žáky šesté a sedmé třídy zaměřený na sociální síť a pohyb ve virtuálním prostoru.

Výskyt rizikového chování

V následující tabulce je uveden ke každému jevu počet žáků, u nichž se daný problém v průběhu školního roku objevil.

	1.tř.	2tř.	3.tř.	4.tř.	5.tř.	6.tř.	7.tř.	8.tř.	9.tř.
Špatné vztahy mezi žáky					1		1		1
Ostrakizace			1		1	1	1		1
Záměrné opakované fyzické i psychické ubližování						1		1	
Užití elektronických prostředků k psychickému ubližování							1		
Projevy rasizmu a xenofobie							1		1
	1.tř.	2tř.	3.tř.	4.tř.	5.tř.	6.tř.	7.tř.	8.tř.	9.tř.
Závažné přestupky vůči školnímu řádu							2		1
Slovní útoky na pracovníky školy									
Podezření na skryté záškoláctví									

Sebepoškozování						1			
Zanedbávání či zneužívání dítěte					1		1		
Užívání tabáku									
Užití alkoholu									
Závislost na počítačových hrách					1	1		2	1

Práce s dalšími cílovými skupinami (např. pedagogy, rodiči aj.) ve školním roce

Konzultace s vychovatelkami z ŠD

Konzultace s vychovatelkami z ŠD ohledně vulgárního chování dětí ve ŠD. Seznámení s problémem, zaujetí společného stanoviska a dohodnutí se na dodržování pravidel školního řádu a slušného chování.

Konzultace s rodiči vybraných žáků 1. stupně

Konzultace s rodiči žáků 1. stupně ohledně vulgárního chování ve ŠD. Seznámení rodičů a problémem, zaujetí společného stanoviska a dohodnutí se na dodržování pravidel školního řádu a slušného chování.

Co jste na škole řešili / výskyt případů v jednotlivých oblastech rizikového chování?

Kouření elektronické cigarety ve třídě
Vulgární chování malých dětí ve ŠD
Sebepoškozování

Co se Vam nedaří podle stanovených cílů a proč? Co byste rádi zlepšili?

Rádi bychom více zapojili do mimoškolních aktivit rodiče.
Příští školní rok se zaměříme na problematiku a prevenci bezpečnosti na internetu a finanční gramotnost.

Hodnocení výchovnou poradkyní

Přehled

Ve školním roce 2022-2023 bylo v evidenci 32 žáků, kteří byli vyšetřeni ve školských poradenských zařízeních. Všem vyšetřeným byly na základě vyšetření a následných doporučení vytvořeny plány pedagogické podpory nebo individuální vzdělávací plány. Na základě těchto dokumentů jim byla poskytována podpůrná opatření, pedagogická intervence a další docházeli na speciálně-pedagogickou péči.

Přehled diagnostikovaných žáků:

Diagnostikováno:	32 žáků
Integrováno s IVP:	6 žáků
Podpůrné plány PLPP:	26 žáků
Podpůrná opatření 1	5 žáků
Podpůrná opatření 2	18 žáků
Podpůrná opatření 3	10 žáků

Diferencovaná výuka, úlevy v různých stupních: 32 žáků

Spolupráce s třídními učiteli, s žáky a rodiči

Během školního roku se konaly schůzky a výchovné komise především z důvodu nevhodného chování, řešení konfliktních situací, vzdělávacích obtíží, nepřipravenosti na vyučování a neplnění školních povinností. Někteří žáci navštívili po dohodě s vyučujícími a zákonnými zástupci na doporučení školy poradenská zařízení, škola se v několika případech obrátila o pomoc na OSPOD a konzultovala své postupy s SPC – Kolín. Během školního roku byl přizván – Tým duševního zdraví, aby pomohl řešit problematické vztahy ve třídách.

S třídními učiteli byla dle potřeby projednávána péče o žáky (poruchy chování, neomluvené absence, rizikové chování) a koordinována účast na jednání třídních učitelů s rodiči problémových žáků.

Mgr. Radana Paštěková Probíhala péče o žáky s obtížemi ve výuce formou pedagogické intervence, doučování, speciálně-pedagogická práce speciálního pedagoga.

Řešení výchovných problémů žáků

Během školního roku 2022-2023 proběhlo několik individuálních jednání s rodiči žáků prvního i druhého stupně a jednání žáků s učiteli, výchovným poradcem a speciálním pedagogem. Spolupráce rodičů se školou byla většinou velmi dobrá a společnými silami se obtíže a problematické situace vyřešily. Jednání byla většinou úspěšná a nebylo nutné je opakovat vícekrát a ukládat další výchovná opatření a podnikat jiné kroky.

Při setkáních s rodiči a žáky spolupracovali třídní učitelé, výchovný poradce, speciální pedagog a v případě potřeby i ředitelka školy.

V jednom případě byla po konzultaci s metodickou podporou (pracovník PPP přidělený naší škole, s nímž spolupracujeme) a na doporučení pracovníka PPP svolána výchovná komise. Výchovné komise se účastnili zástupci školy, zákonní zástupci žáka, pracovnice OSPOD Kolín, zástupci zřizovatele, Školské rady a zástupci Týmu duševního zdraví, s nímž škola i daná rodina spolupracuje.

Jeden žák byl na dobu třech měsíců hospitalizován ve Středisku výchovné péče Pyramida Rybitví. Během hospitalizace konzultovala škola s psychologem ze střediska výchovné péče další postupy a možnosti práce se žákem a přístupy k němu. Současně školu navštívila pracovnice OSPOD Kolín, se kterou škola opět řešila další možnosti a opatření, postupy při následném začleňování žáka zpět do kolektivu.

S PPP Kutná Hora, Kolín nebo s SPC Kolín bylo pravidelně konzultováno posouzení potřeby odborného vyšetření žáků, doporučení a závěry z vyšetření a individuální vzdělávací plány.

Mgr. Hana Kopečková

Hodnocení speciálním pedagogem

Ve škole pracuje speciální pedagog, který poskytuje i poradenské služby. Jde o pomoc žákům a jejich zákonným zástupcům s řešením výukových, výchovných i vztahových problémů. Cílem je udržovat pozitivní klima ve škole. Tuto pomoc využilo 8 žáků. Během školního roku se uskutečnilo několik individuálních schůzek-žák, zákonný zástupce žáka a speciální pedagog, s cílem řešit vzniklé problémové situace. Bylo řešeno nevhodné, vulgární chování a

porušování školního řádu u žáků 2.stupně. Ve školním roce probíhala spolupráce speciálního pedagoga s ostatními učiteli, výchovným poradcem, asistenty, žáky školy a pedagogicko-psychologickými poradnami. Proběhlo několik jednání se žáky prvního stupně, kde se řešilo nevhodné chování ke spolužákům, nevhodné chování ve školní družině. Byly realizovány hry ve třídách na stmelení kolektivu, přednášky o šikaně a rizikovém chování, doplněno anonymním dotazníkem a vyhodnocením.

Speciální pedagog se podílí také na zajištění logopedické péče v mateřské škole, po domluvě s rodiči i na řečové výchově s dětmi 1. stupně. Dále zajišťuje předmět speciálně pedagogické péče – PSPP -14 žáků, jedná se o podpůrná opatření na základě závěrů z vyšetření PPP. Předměty jsou zaměřeny na reedukaci specifických poruch učení – SPU. Cílem těchto předmětů je vytvoření kompenzačních mechanismů potřebných k překonávání obtíží spojených a pramenících z SPU.

14.3 Co další se podařilo

Co se Vám během roku dařilo v souvislosti s prevencí rizikového chování a proč?

- pro žáky 2. stupně jsme zajistili prevenci týkající poruch příjmu potravy – přednáška od firmy Acet na téma Kult těla a druhá interaktivní přednáška na téma Kyberšikana a nebezpečí sociálních sítí .

- pro-2. stupeň zajištěn program finanční gramotnost
- fungovala schránka důvěry, řešily se přes ní drobné problémy
- vytipování problémových žáků, způsob práce s nimi
- žáci tráví polední přestávky pod dozorem ve škole
- dojíždějící žáci můžou trávit volný čas po vyučování do odjezdu autobusu pod dozorem ve škole
- zablokovat na internetu ve škole nebezpečné stránky
- dobrá spolupráce s Policií ČR, s dětským lékařem, PPP a dalšími organizacemi
- zajistit na škole kurzy anglického jazyka různých úrovní
- zapojovat žáky do akcí mimo školu
- adventní koncert a rozsvěcením vánočního stromu, velikonoční výstava a zpívání pro rodiče

14.4 Co bychom chtěli zlepšit, na co se zaměříme

- dále úzce spolupracovat se speciálním pedagogem a výchovným poradcem
- prevenci zaměřit na škodlivost alkoholu a kouření elektronických cigaret
- prevenci zaměřit na nebezpečí na internetu
- hledat a nabízet žákům preventivní programy a projekty
- zapojovat další rodiče do mimoškolních aktivit
- monitorovat veškeré sociálně patologické jevy
- hledat další nové kontakty
- zlepšovat koordinaci preventivního týmu

15. Analýza současného stavu ve škole

Problém je stále s alkoholem, drtivá většina žáků alkohol ochutnala, už na 1.stupni.. Všichni žáci uvádějí, že poprvé alkohol dostali doma od rodičů při různých rodinných oslavách, o Vánocích a Silvestru, o Velikonocích, při letním grilování doma na zahradě. Ve vyšších ročnících jsou nebezpečné různé oslavy s kamarády. Žáci nepovažují alkohol za nebezpečnou drogu. Pití piva považují někteří za neškodné a normální.

16. Závěr

Preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu povinné školní docházky a preferuje přístupy zaměřené na oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení, bere na zřetel věk a osobní charakteristiky jedinců. Preventivního programu se účastní pedagogové, žáci, rodiče a odborníci. Program klade důraz na kombinaci poskytování informací z oblasti prevence sociálně patologických jevů s výcvikem v sociálních dovednostech.

Vliv na žáky musí být koncepční a soustavný, převažovat musí pozitivní motivy, vzory, aktivity. Bude mít smysl jedině tehdy, když všichni zúčastnění budou vidět smysluplnost své práce.

V Suchdole 15.10.2023

Mgr. Radana Paštěková

17. Přílohy:

1. Pravidla k bezpečnějšímu používání internetu pro žáky
2. Pravidla k bezpečnějšímu používání internetu pro rodiče
3. Informační leták pro žáky ZŠ – šikanování
4. Informace pro rodiče – šikanování
5. Krizový plán

Příloha č.1: Pravidla k bezpečnějšímu užívání internetu pro žáky

- 1) Nikdy nesděluj adresu svého bydliště, telefonní číslo domů nebo adresu školy, kam chodíš, jména a adresy rodičů a rodinných příslušníků i jejich telefonní čísla do práce, někomu, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím internetu, jestliže ti to rodiče (nebo lidé, kteří se o Tebe starají) přímo nedovolí.
- 2) Pokud se neporadíš s rodiči, neposílej nikomu po internetu fotografii, číslo kreditní karty nebo podrobnosti o bankovním účtu a vůbec žádné osobní údaje.
- 3) Nikdy nikomu, ani nejlepšímu příteli, neprozrad' heslo nebo přihlašovací jméno své internetové stránky nebo počítače.
- 4) Nikdy si bez svolení rodičů nedomlouvej osobní schůzku s někým, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím internetu. Doma musí bezpodmínečně vědět, kam jdeš a proč. I když Ti rodiče (nebo lidé, kteří se o Tebe starají) dovolí se s takovým člověkem sejít, nechod' na schůzku sám/sama a sejděte se na bezpečném veřejném místě.
- 5) Nikdy nepokračuj v chatování, když se Ti bude zdát, že se tam probírají věci, které Tě budou přivádět do rozpaků nebo Tě vyděsí. Vždy o takovém zážitku řekni rodičům (nebo lidem, kteří se o Tebe starají).
- 6) Nikdy neodpovídej na zlé, urážlivé, nevkusné nebo hrubé e-maily. Není Tvoje vina, že jsi tyto zprávy dostal/a. Když se Ti to stane, oznam to rodičům.
- 7) Nikdy neotvírej soubory přiložené k elektronickým zprávám (e-mailům), pokud přijdou od lidí nebo z míst, které neznáš. Mohou obsahovat viry nebo jiné programy, které by mohly zničit důležité informace a významně poškodit software počítače.
- 8) Vždy řekni rodičům (nebo lidem, kteří se o Tebe starají) o všech případech nepříjemných, vulgárních výrazů na internetu, totéž platí pro obrázky s vulgární tematikou.
- 9) Vždy buď sám/sama sebou a nezkoušej si hrát na někoho, kým nejsi (na staršího, na osobu jiného pohlaví apod.).
- 10) Vždy pamatuj na následující pravidlo a chovej se podle něho: jestliže některá webová stránka bude obsahovat upozornění, že je určena jen pro dospělé nebo jen pro lidi od určitého věku, musí se to respektovat a ti, kteří nevyhovují kritériím nemají takovou stránku otevírat.
- 11) Domluv se s rodiči na pravidlech používání internetu a poctivě je dodržuj. Především se domluv, kdy můžeš internet používat a jak dlouho.
- 12) Provždy si zapamatuj další pravidlo: když Ti někdo na internetu bude nabízet něco, co zní tak lákavě, že se to nepodobá pravdě, nevěř mu – není to pravda.
- 13) Jestliže na internetu najdeš něco, o čem jsi přesvědčen, že je to nelegální, oznam to rodičům.

Příloha č.2: Pravidla k bezpečnějšímu užívání internetu pro rodiče

- 1) Nechte se dítětem poučit o službách, které používá, a ujistěte se o jejich obsahu. Tím zlepšete svou znalost internetu.
- 2) Nikdy svému dítěti nedovolte setkání o samotě s někým, s kým se seznámil na internetu, bez Vaší přítomnosti. Pokud k setkání svolíte, své dítě doprovodte.
- 3) Zajímejte se o internetové kamarády svých dětí stejně jako se zajímáte o jejich kamarády ve škole.
- 4) Základem při komunikaci rodiče s dítětem je otevřenost. Při nepříjemných zkušenostech dítěte s děsivým obsahem nebo nepříjemným člověkem není řešením trestat dítě nebo mu dokonce bránit používat internet, ale poradit mu, jak se v budoucnu nepříjemným zkušenostem vyhnout. Jak se rodič při podobné situaci zachová, určuje, zda se mu dítě svěří i v budoucnu.
- 5) Na místo s nevhodným obsahem se může dítě dostat zcela náhodou. Pro tyto případy neexistuje stoprocentní ochrana a vyplatí se spíše vychovávat dítě tak, aby si podobné skutečnosti interpretovalo způsobem odpovídajícím jeho věku, protože s dítětem nemůžete trávit všechny volný čas.
- 6) Riziko vstupu na stránku s nevhodným obsahem lze snížit jednak prostřednictvím možností zabudovaných přímo do internetového prohlížeče, jednak prostřednictvím speciálních programů obsahujících nepřetržitě aktualizovaný seznam stránek pro děti nevhodných. Tyto programy bývají k dispozici zdarma.
- 7) Uvažujte o společné e-mailové schránce se svými dětmi.
- 8) Dávejte si pozor na soubory, které dítě z internetu stahuje a ukládá je na disk.
- 9) Sledujte, kolik času dítě u počítače stráví. Nepohybuje se ve světě virtuálních her častěji než na hřišti? Nepohybuje se víc na chatu a nekomunikuje s anonymními osobami (skrytými za chatovými přezdívkami) častěji než se svými kamarády? Nepozorujete u něj projevy připomínající závislost na chatování či počítačových hrách? Nedovolte, aby virtuální realita dítě příliš pohltila!
- 10) O radu při výchově dětí ke správnému užívání internetu můžete požádat pedagoga, psychologa či pracovníky internetových firem.

Příloha č.3: Informační leták pro žáky ZŠ – šikanování

Nikdo nemá právo druhému ubližovat!

Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál?

Víš o někom, kdo je šikanován, a je ti ho líto?

Překonej strach a zajdi za učitelem, kterému důvěřuješ:

- třídní učitel,
- výchovný poradce,
- ředitel školy.

Svěř se rodičům.

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Ale může ti znepříjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nešíkali si tě. Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí). Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“ Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neříct, je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

- Obrat' se na učitele, kterému důvěřuješ. Může ti skutečně pomoci, bude ti věřit a neprozradí tě.
 - Svěř se svým rodičům.
 - V případě, že nenajdeš odvalu říct to ani svým rodičům, zavolej na Linku důvěry (Kutná Hora, Kolín) telefon 327 511 111 nebo 602 874 470 nebo na Linku bezpečí pro děti a mládež : tel. 800 155 555 internetová linka důvěry: lb@linkabezpeci.cz
- Tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného děje.

Příloha č.4: Informace pro rodiče – šikanování

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje výchovu a vzdělávání žáků. Její zákeřnost spočívá v tom, že často zůstává dlouhodobě skrytá a může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky. Proto je v zájmu rodičů i školy, aby znali základní informace k prevenci a uměli tento specifický problém řešit.

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Ne každý konflikt ve škole musí mít charakter šikanování, důležitým znakem je právě cílenost a opakovanost.

Podoby šikanování

1. přímá podoba šikany:

- fyzické útoky v podobě bití
- vydírání
- loupeže
- poškozování věcí
- slovní útoky v podobě nadávek
- pomluvy
- vyhrožování
- ponižování
- sexuální obtěžování až zneužívání
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.)

2. nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení
- ignorování žáka či žáků

Postup rodičů při podezření na šikanování

Odhalení šikany bývá obtížné, proto je nesmírně důležitá spolupráce s rodiči. Postup by měl být následující:

1. Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy.
3. V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.

Možné příznaky šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.

- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Svě zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Doporučená literatura z oblasti školního šikanování

- Kolář, M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (1997, 2000). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
- Kolář, M. (Ed.) (2004). Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PF UP 30.3.
- Kolář, M. (2003). Specifický program proti šikanování a násilí ve školách a školských zařízeních. Praha: MŠMT ČR.
- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: sborník metod. Praha, IPPP.
- Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí. Praha: Portál.
- Užitečné rady lze nalézt v odkazech např.: www.horka-linka.cz, www.e-bezpeci.cz, www.e-nebezpeci.cz, www.bezpecnyinternet.cz, www.linkabezpeci.cz, www.rodicovskalinka.cz

Příloha č.5: Krizový plán

1. Kyberšikana

Obsah

1. Předmět

2. Vymezení základních pojmů

Typické rysy

Principy

Příčiny a spouštěče

Indikátory

3. Krizový plán a postupy řešení kyberšikany

Co může udělat škola

Co může udělat pedagog

Spolupráce se specializovanými institucemi a Policií ČR

4. Doporučené odkazy, kontakty

Právní východiska

- Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, Č.j.: MSMT – 21149/2016

- Strategie prevence kriminality 2016-2020

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018

1. Předmět

Tento Program proti kyberšikaně slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování přes sociální sítě a ukazuje postupy řešení. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

Tento program je nedílnou součástí Primární prevence sociálně patologických jevů ve škole a Minimálního preventivního programu školy.

2. Vymezení základních pojmů

Pojem kyberšikana (někdy se používají i cizí výrazy kyber-mobbing, e-mobbing apod.) představuje úmyslné urážky, vyhrožování, zesměšňování nebo obtěžování druhých prostřednictvím moderních komunikačních prostředků většinou v delším časovém období. Kyberšikana se odehrává na internetu (např. prostřednictvím e-mailů, chatovacích aplikací jako je ICQ, v sociálních sítích, na videích umístěných na internetových portálech) nebo prostřednictvím mobilního telefonu (např. SMS zprávami nebo nepřijemnými telefonáty). Pachatel často jedná anonymně, takže oběť netuší, od koho útoky pochází.

V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro „úmyslné jednání, které je namířeno proti jinému subjektu, a které útočí na jeho důstojnost“.

Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází slovními útoky, fyzickou formou, nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, kdy se tak děje úmyslně.

Typické rysy

Je časově neomezená – útočník může oběť obtěžovat 24 hodin denně

Publikum široké – kdokoliv

Obsah se šíří velmi rychle – prostřednictvím informačních technologií

Anonymita pachatelů – je zpravidla obtížné, pokud je pachatel zdatný v práci s PC, mobilem apod., vypátrat jeho identitu

Změna pojetí osobnosti agresora x oběti – anonymita informačních technologií umožňuje útočit i zjevně fyzicky slabším jedincům na zdatné oběti

Možná neúmyslnost – zveřejnění fotografií nemusí být vždy míněno jako útok na kohokoliv, nicméně může ve výsledku způsobit nepříjemnosti oběti

Principy (proč to pachatelé dělají):

- 1) Uvolnění
- 2) Uznání
- 3) Posílení pocitu sounáležitosti
- 4) Demonstrace síly
- 5) Strach

Příčiny a spouštěče:

- 1) Je to „normální“
- 2) Nuda
- 3) Kulturní konflikty
- 4) Spory ve třídě
- 5) Rozpad přátelství
- 6) Proměna třídního kolektivu
- 7) Zveřejnění osobních informací

Jak na ní – co nepodcenit

- 1) Žáci často netuší, čeho se dopouštějí
- 2) Důležité včas vysvětlit důsledky jednání
- 3) Učitelé musejí respektovat a akceptovat fakt, že počítače k dnešní době patří (stejně jako mobily)

Jak kyberšikanu rozpoznat, indikátory

- 1) Schránky důvěry
- 2) Zhoršení atmosféry ve třídě nebo ve škole
- 3) Zdravotní potíže
- 4) Změny chování
- 5) Ztrácení osobních věcí
- 6) Rozpady přátelství

7) Během školních akcí

3. Krizový plán a postupy řešení šikanování

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy

Kyberšikanu řeší ředitel školy, školní metodik prevence s výchovným poradcem, školním psychologem, třídním učitelem, se školským poradenským zařízením, s pediatrem.

Dále musí být splněny tyto podmínky

- pachatel se dopustil jednání, které splňuje znaky konkrétního trestného činu tak, jak jsou vymezeny v trestním zákoně
- musí být prokázán úmysl pachatele dopustit se takového jednání a míra společenské nebezpečnosti
- jeho jednání dosahuje intenzity uvedené v zákoně

U trestných činů, jejichž podstatou byla šikana, lze proto předpokládat, že právě s ohledem na rozšiřující se případy podobných jednání bude skutek za trestný čin považován. Šikana bývá nejčastěji postihována podle ustanovení trestního zákona, a to jako:

- trestný čin omezování osobní svobody
- trestný čin vydírání
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy
- trestný čin loupeže
- trestný čin ublížení na zdraví
- trestný čin poškozování cizí věci
- trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání

K tomu, aby byl pachatel postižen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství).

K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi jinak, případně mohou být postiženi rodiče.

Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled.

Pokud jde o trestní sazby, je v případě šikany možný i jednočinný skutek, tzn. že jedno jednání může být kvalifikováno jako více trestných činů.

Pokud k šikanování došlo v průběhu vyučování, nese plnou odpovědnost škola. Prokáže-li se zanedbání ředitele školy nebo některého pedagoga, může být právně nebo pracovněprávně potrestán. Na školském zařízení lze v oprávněných případech požadovat i náhradu škody vzniklé v důsledku šikany. A to jak náhradu na věcech, tak na zdraví, včetně způsobené psychické újmy.

Pokud dítě v důsledku šikany nemohlo např. docházet do školy (vyšší stupeň šikany), nese

školské zařízení odpovědnost i škody vzniklé rodičům dítěte v důsledku např. uvolnění ze zaměstnání, zajištění hlídání dítěte, zajištění doprovodu do a ze školy apod.

Jak postupovat

Co může dělat škola

- 1) Pracovat na povědomí
- 2) Školní řád musí respektovat i tento fenomén
- 3) Definovat kompetence v rámci školy
- 4) Definovat kompetence mimo školu
- 5) Začlenění tématu do výuky
- 6) Vzdělávání pedagogů
- 7) Podpora pozitivního využívání technologií

Co může dělat pedagog

- 1) Posílit empatii mezi žáky
- 2) Pracovat na klimatu
- 3) Vést k úctě k druhým
- 4) Dávat pozitivní zpětnou vazbu
- 5) Vytvářet dobré vztahy

Co dělat?

- 1) Rozhovor s účastníky
- 2) Zapojení rodičů
- 3) Diskuse ve škole
- 4) Zapojení učitelů
- 5) V případě podezření vyrozumět orgány činné v TŘ

Oběti je třeba doporučit, aby

- **Neodpovídala**
- **Ukládala důkazy (screenshoty)**
- **Mluvila o tom, co se jí děje**

V jakém případě vyrozumět Policii ČR nebo OSPOD

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že rodiče odmítají spolupracovat se školou a odmítají se zúčastňovat výchovných komisí, je škola opět oprávněna vyrozumět OSPOD.

Co by mělo být cílem řešení

Učitelé, pedagogičtí pracovníci, vychovatelé atd. by měli vědět, že v současné době žádné prostředí, kde se zdržuje více dětí delší dobu pohromadě, není vůči šikaně imunní. V těchto

kolektivech je třeba zvýšeně věnovat pozornost různým příznakům skrytého násilí, jak fyzického, tak psychického, které by šikanu mohly signalizovat, důsledně se věnovat prevenci, vytvořit kolektiv se zásadou, že silný chrání slabšího, kolektiv, kde vládne duch práva a spravedlnosti, důvěra k autoritě a vzájemná solidarita.

4. Doporučené odkazy:

Nejlepší je ta pomoc, která je nejbližší a může být nejrychlejší. Zkuste se obrátit na pedagogicko-psychologickou poradnu, speciálního pedagoga, středisko výchovné péče nebo jakéhokoli psychologa v místě bydliště. V případě, že máte pocit, že Vám nikdo nepomáhá, oslovte školské odbory orgánů místní samosprávy nebo českou školní inspekci.

www.saferinternet.cz (Informace na téma kyberšikana, ochrana osobních údajů aj.)

V sekci „Ke stažení“ výsledky výzkumu chování dětí na internetu)

.....
www.bezpecne-online.cz (Stránky pro teenagery, rodiče a učitele s informacemi o bezpečném používání internetu, prevenci a řešení kyberšikany; výukové materiály)

.....
www.protisikane.cz (Informace o kyberšikaně a jejích projevech, tipy pro rodiče)

.....
www.minimalizacesikany.cz (Praktické rady pro rodiče, učitele a děti, jak řešit šikanu a jak jí předcházet. V sekci „Pro média“ tisková zpráva s výsledky šetření o kyberšikaně na školách)

.....
http://prvok.upol.cz (Centrum prevence rizikové virtuální komunikace UPOL, v sekci „Výzkum“ výsledky výzkumného šetření Kyberšikana u českých dětí)

.....
www.sikana.org (Stránky občanského sdružení Společenství proti šikaně – aktuality z oblasti, související odkazy apod.)

Kontakty:

[Poradna](#) webu Minimalizace šikany

Domácí webové stránky s tematikou šikany:

Společenství proti šikaně , www.sikana.org

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111) , www.linkabezpeci.cz

Amnesty International ČR, www.amnesty.cz

Zahraniční webové stránky s tematikou šikany:

Evropská observatoř pro násilí ve školách : www.obsviolence.com/english/members/

www.bullying.co.uk

www.bullying.org/public/frameset.cfm

www.schoolsecurity.org/trends/bullying.html

2. Šikana

Obsah

1. Předmět

2. Vymezení základních pojmů

Šikanování

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Stádia šikanování

3. Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

4. Prevence proti šikanování

Školní vzdělávací program

System primární prevence sociálně patologických jevů

System dalšího vzdělávání školy

Spolupráce se specializovanými institucemi

5. Krizový plán a postupy řešení šikanování

Postup pedagogického pracovníka a ředitele školy

Vyšetřování šikany

Spolupráce se specializovanými institucemi a Policií ČR

Postup rodičů při podezření na šikanování

6. Přílohy:

Informace pro pedagogické pracovníky – šikanování

Informace pro rodiče

Informační leták pro žáky ZŠ

Právní východiska

- Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních Č. j.: 20 006/2007-51

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže

Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28

- Strategie primární prevence 2013-2018

Předmět

Tento Program proti šikanování ve škole slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

Tento program je nedílnou součástí Primární prevence sociálně patologických jevů ve škole a Minimálního preventivního programu školy.

Vymezení základních pojmů

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Podoby šikanování jsou:

1. přímá podoba šikany:

- fyzické útoky v podobě bití,
- vydírání,

- loupeže,
- poškozování věcí,
- slovní útoky v podobě nadávek,
- pomluvy,
- vyhrožování,
- ponižování,
- sexuální obtěžování až zneužívání,
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.).

2. nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení,
- ignorování žáka či žáků.

Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřenyiny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit. (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpusobovací konflikty nejsou vzácností!)

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Stádia šikanování

Motto: Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.

První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi otloukánka. Třetí stadium už je klíčové. Vydělí se jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

Michal

Kolář

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

Škola je odpovědná souladu s ustanovením § 29 zákona č. 5651/2004 Sb., školský zákon. Je povinná zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Viz *Školní řád, bod 3 : Podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a jejich ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí*

Pedagogický pracovník je odpovědný podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Bude-li znám případ šikanování a pedagogický pracovník nepřijme

v tomto ohledu žádné opatření, vystavuje se riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§168, 167 trestního zákona).

Prevence proti šikanování

Základem prevence šikanování a násilí ve škole je **Školní vzdělávací program „Škola porozumění“**, který podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky (a mezi žáky a učiteli) a usiluje o vytváření bezpečného prostředí školy.

Systém primární prevence sociálně patologických jevů je dán **Minimálním preventivním programem**.

Systém dalšího vzdělávání školy:

- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů, v podpoře a upevňování zdravých třídních norem žáků jako prevenci šikanování
 - vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování
- Dále je to informování pedagogických pracovníků, rodičů i žáků o problematice šikanování. (viz.přílohy)

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany spolupracovat s institucemi:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou)

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění):

- Policie ČR.
- orgán sociálně právní ochrany dítěte

Postupy řešení šikanování

Postup pedagogického pracovníka

1. Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
2. Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
4. Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
5. Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup ředitele školy

3. Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák).
4. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
5. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů.
6. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
7. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
8. V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
9. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
10. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
11. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.
12. Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů

Vyšetřování šikany

Pro vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou):

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
4. Zajištění ochrany obětem.
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

Spolupráce se specializovanými institucemi a Policií ČR

Při řešení případů šikany spolupracovat s institucemi:

- v resortu školství
- v resortu zdravotnictví
- Policie ČR.
- orgán sociálně právní ochrany dítěte

Postup rodičů při podezření na šikanování

1. Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy.
3. V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.

3. Šikana zaměřená na učitele

Vymezení

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele.

Metodika řešení problému:

1. Učitel nesmí zůstat v situaci sám, ale vyhledá pomoc kolegy, metodika prevence nebo ředitele školy.
2. V případě bezprostředního ohrožení učitele žákem odejde učitel ze třídy a zajistí dohled nad žáky – požádá o pomoc vedení školy nebo jiného kolegu.
3. Škola zajistí bezpečí pro šikanovaného pedagoga.
4. Pokud to vyžaduje situace, škola izoluje agresora, aby neohrozil jiné žáky.
5. Metodik prevence společně s další osobou (ředitelka školy, výchovná poradkyně nebo třídní učitel) individuálně pohovoří se svědky a agresory.
6. Na základě zjištěných informací posoudí preventivní tým, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti.
7. Podle stupně závažnosti požádá škola o pomoc odborníky, vedení školy po dohodě s učitelem oznámí věc Policii ČR.
8. Ředitel školy informuje pedagogický sbor, který musí spolupracovat při řešení šikany a poskytnout učiteli podporu.
9. Škola individuálně pozve rodiče agresorů. Seznámí je se situací, sdělí jim navrhovaná opatření a požádá je o spolupráci.
10. Učitel, který byl vystaven traumatickému zážitku, musí mít dostatek času na zpracování šoku. V případě potřeby požádá o pomoc – kolegy, vedení školy, přátele, rodinu, případně vyhledá odbornou pomoc.
11. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě, kde se šikana udála a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
12. Pro třídu, ve které se šikana udála, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastavení bezpečí ve třídě.
13. V případě, že je učitel nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

4. Agrese ve škole

Vymezení

Verbální agrese na školách je velmi častým jevem. Je především nutné jednoznačně a jasně deklarovat nesouhlas a takové chování odmítnout. Žáci budou mluvit tak hrubě, jak jim to okolí dovolí a je nutné, aby si byli vědomi toho, že se jedná o nepřijatelné chování a měli tedy potřebu vulgární mluvu na veřejnosti skrývat. Řeč je natolik spjata s myšlením, že velkorysá společenská tolerance užívání nejhrubších výrazů s sebou nutně nese i hrubé chování.

Metodika řešení problému

Stanovit ve třídě obecná pravidla soužití, jako vyjádření morálních hodnot. Tato pravidla tvořit společně se žáky a jasně v nich deklarovat požadavek slušného mluvení a chování. Mladší děti trpělivě opravovat a dávat jasně najevo, že veřejné užívání hrubých výrazů není ve škole přípustné a společensky nevhodné.

Primární prevence – posilování dobrých vztahů ve třídě i ve škole, podporou zdravého klima ve třídách, ve škole, podporou spolupráce mezi žáky a posilování vědomí sounáležitosti mezi žáky. Pokud žákovo chování a jednání ohrožuje bezpečnost a zdraví jeho, ostatních žáků, vyučujících, zaměstnanců školy jiných osob, je škola povinna uvědomit zákonného zástupce, případně doporučit odbornou péči. Dle konkrétních okolností je třeba přivolat i OSPOD či orgán Policie ČR apod.

5.Záškoláctví

Vymezení

Školní docházka je v ČR ze zákona povinná po dobu devíti školních roků. Začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku (zákon č.561/2004 Sb., § 36, odst. 1.).

Žáci a studenti jsou povinni řádně docházet do školy nebo školského zařízení a řádně se vzdělávat (zákon č.561/2004 Sb., § 22, odst. 1.)

Zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků jsou povinni zajistit, aby žák docházel řádně do školy nebo školského zařízení (zákon č.561/2004 Sb., § 22, odst. 3.).

Přestupku se dopustí ten, kdo zanedbává péči o povinnou školní docházku žáka (zákon č.200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, § 31, odst. 2.).

Zákon 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 6 a 10, MP k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví č. j. 10 194/2002-14 /

Zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků jsou povinni dokládat důvody nepřítomnosti dítěte a žáka ve vyučování v souladu s podmínkami, které stanoví Školní řád.

Metodika řešení problému

1. Školní docházku eviduje třídní učitel.
2. Všechny absence žáka písemně omlouvají zákonní zástupci prostřednictvím systému Bakalář dle Školního řádu.
3. V případě pochybností nad absencí žáka může třídní učitel vyžadovat lékařské potvrzení o nepřítomnosti žáka.
4. V případě prokázaných neomluvených absencí bude škola postupovat podle ustanovení zákona ČNR o přestupcích (č. 200/1990 Sb.), popř. využije dalších možností platné legislativy. V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR (trestní zákoník zákon č.40/2009 Sb., Část druhá Hlava IV–Trestné činy proti rodině a dětem).

6. Nález alkoholu

Vymezení

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet nebo je v konzumaci podporovat. Je zakázáno užívání alkoholu v prostorách školy a na všech školních akcích. Do školy je přísně zakázán vstup žákům pod vlivem alkoholu (zákon č.379/2005 Sb., §11,12 – úprava zákonem č.305/2009 Sb.).

Pokud je známo, kde dítě k alkoholu přišlo, je možno učinit příslušné oznámení na Policii ČR, neboť prodej, podávání nebo jiné umožňování požívání alkoholu dětem do 18 let zákon zakazuje (zákon č.37/1989 Sb., §4). Žáci školy mají přísný zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy a na akcích pořádaných školou.

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, postupují takto:

1. Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
3. Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
4. Zpracují stručný záznam o události.

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka alkohol, postupují takto:

1. Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
3. O nález sepiší stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen – datum, místo, čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše žák, u kterého byl alkohol nalezen nebo žák, který jej odevzdal. V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy. O nález vyrozumí zákonného zástupce žáka a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, i OSPOD.
4. Pokud žák uvede, že alkohol zakoupil v obchodě, je na místě vyrozumět Policii ČR, že dochází k prodeji alkoholu dětem, aby bylo provedeno šetření. V případě, že žák uvede, že alkohol vzal doma, je nutné toto probrat se zákonnými zástupci. Pokud by se situace opakovala, je vhodné věc oznámit OSPODu.
5. V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu lékaři, který se v tomto případě přizve.

7. Konzumace alkoholu

Metodika řešení problému

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy či v rámci akcí pořádaných školou:

1. Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
2. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli není v nějakém nebezpečí.
3. V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou předlékařskou první pomoc pro intoxikaci alkoholem, při ohrožení života či zdraví se neprodleně volá zdravotnická záchranná služba 155.

4. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: o události je sepsán stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má alkohol), který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy.
5. V případě, že žákův stav nedovolí pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Se zákonným zástupcem, je nutné následně řešit, kde dítě alkohol vzalo a proč ho konzumuje ve škole.
6. Zákonnému zástupci sdělí škola skutečnost, že žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky.
7. Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte a Policii ČR. V takovém případě si zákonný zástupce odvede žáka. Následné vyučovací hodiny, žák nemá omluveny.
8. Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
9. Za nebezpečné a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů. Když žák nabízí ve škole alkohol ostatním žákům, tímto se dopouští přestupku. Pokud by podal alkohol jinému žákovi ve větší míře, opakovaně nebo sice v malém množství, ale velkému počtu dětí najednou, je na místě přivolat Policii ČR a vyrozumět zákonného zástupce žáka. Pokud je ohrožen život a zdraví dětí, je nutné zavolat zdravotnickou záchrannou službu. Je zde i oznamovací povinnost na OSPOD. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka.
10. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

8. Tabák

Vymezení

Prodávat tabákové výrobky osobám mladším 18 let se zakazuje (zákon č.379/2005, Sb. §6 - úprava zákonem č.305/2009 Sb.).

Jakmile tedy osoba mladší 18 let kouří, někdo zákon porušil a měl by za to nést odpovědnost. Je to posuzováno jako vedení života nemravného a zahálčivého. Na děti, které ho vedou, se vztahuje sociálně právní ochrana (zákon č.359/1999 Sb., § 6).

Zakazuje se kouřit a používat elektronické cigarety ve vnějších i vnitřních prostorách všech typů škol a školských zařízeních (zákon č. 65/2017 Sb. § 8).

Kouřit v prostorách školy nesmí žádné osoby.

Zakazuje se nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy a na akcích pořádaných školou.

Metodika řešení problému

V případě, kdy je žák přistižen při kouření tabákových výrobků (včetně elektronické cigarety a jejich komponent) v prostorách školy či v rámci akcí pořádaných školou:

1. Tabákový výrobek nesmí pedagogický pracovník bez souhlasu žáka zabavit, ale vyzve žáka k vydání tabákového výrobku. Nebo volně položené tabákové výrobky odstraní z dosahu žáků. Pedagogický pracovník nesmí žáky prohledávat.
2. Pedagogický pracovník dále postupuje podle školního řádu školy: o události si vyhotoví stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy.

3. Pedagogický pracovník o této skutečnosti informuje zákonné zástupce žáka. Pokud tabákové výrobky zabaví, předá je oproti podpisu zákonným zástupcům (tento dokument školní metodik prevence přiloží k zápisu o zajištění tabákového výrobku).
4. V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dětí.
5. Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem.
6. V případě, že žáci kouří mimo prostory školy a mimo plnění povinné školní docházky, pedagogický pracovník neuděluje výchovná opatření, ale může informovat zákonné zástupce či provést intervenci u konkrétního žáka.

9. Nález omamné a psychotropní látky ve škole

Vymezení

Všem osobám je v prostorách školy zakázáno užívat návykové látky, ve škole s nimi manipulovat. Požívání omamných a psychotropních látek (dále jen „OPL“) osobami mladšími 18 let je v České republice považováno za nebezpečné chování. Každý, kdo se ho dopouští, má nárok na pomoc OSPODu.

Distribuce dle § 187 trestního zákona a šíření OPL dle § 188 trestního zákona je v ČR zakázána a takové jednání je trestným činem nebo proviněním. Škola je povinna v takovém případě takový trestný čin přezkazit a učiní tak v každém případě včasným oznámením věci Policii ČR.

Metodika řešení problému

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

1. Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury, neochutnávají, nečichají a nepřesypávají ji.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy a Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění látky.
3. V případě časové překážky na straně policie se postupuje takto: pedagogický pracovník za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových rukavic vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nález. Obálku přelepí. Přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a takto ji vloží na bezpečné uzamykatelné místo. Následně je zajištěná látka předána Policii ČR.

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

1. Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nález ihned uvědomí vedení školy.
3. O nález sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu.
4. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.
5. O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.
6. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem lékaři, který je přivolán. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady jedů jsou známy protijedy. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe, postupují takto:

1. Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
2. Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.
3. Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka se v žádném případě nedělá osobní prohlídka nebo prohlídka jeho věci.

V případě, kdy pracovníci školy mají podezření na distribuci OPL ve škole, postupují takto.

1. Vždy vyrozumí Policii ČR, vzhledem k tomu, že se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.

10. Konzumace omamných a psychotropních látek

Vymezení

Všem osobám je v prostorách školy zakázáno užívat návykové látky, ve škole s nimi manipulovat. Požívání omamných a psychotropních látek (dále jen „OPL“) osobami mladšími 18 let je v České republice považováno za nebezpečné chování. Každý, kdo se ho dopouští, má nárok na pomoc OSPODu. Do školy a na akce pořádané školou je přísně zakázán vstup žákům pod vlivem OPL a alkoholu.

Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku (zákon č.40/2009 Sb.) a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání.

Metodický postup řešení:

V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí pořádaných školou:

1. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat a zajistit ji za přítomnosti další osoby, aby nemohl v konzumaci pokračovat. K tomuto slouží obálka - žák vloží NL do obálky za přítomnosti svědka. Obálku pedagogický pracovník zalepí a přes přelep ji podepíše, obálku podepíše i svědek, jehož podpisem se zajistí objektivita úkonu.
2. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli žák není ohrožen nějakým nebezpečím.
3. V případě, kdy je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
4. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především sepíše o události stručný záznam za přítomnosti svědka a vyrozumí vedení školy.
5. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole.
6. Zákonnému zástupci škola oznámí skutečnost, že žák konzumoval OPL ve škole i v případě, že je schopen výuky. Školní metodik prevence poskytne žákovi i jeho zákonným zástupcům informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace.
7. Z konzumace OPL ve škole je třeba vyvodit sankce stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je nebezpečný především sobě a jeho jednání z právního hlediska není významně škodlivé, jedná se o přestupkové jednání a nevztahuje se na něj oznamovací povinnost. Distributor se vždy dopouští jednání, které má

znaky trestného činu a vztahuje se na ní oznamovací povinnost. Distribuce je trestným činem, užívání OPL je hrubým porušením školního řádu.

8. Prokazatelné navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za vysoce rizikové a může naplňovat podezření z trestného činu. Nevztahuje se na něj ale oznamovací povinnost podle trestního zákoníku.
9. V případě podezření na intoxikaci nemůže pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost OPL. Oprávnění k takovému testování mají pouze speciální subjekty, kterým to ukládá zákon – Policie ČR, Vojenská policie, občanský zaměstnanec Vězeňské služby, strážník obecní policie, nebo osoba pověřená kontrolou podle jiného právního předpisu.

11. Krádež

Vymezení

Žákům se nedoporučuje nosit do školky cenné věci. Hodinky, šperky apod. mají žáci stále u sebe, pokud je musí odložit (např. hodině tělesné výchovy), odloží je na určené místo. Doporučuje se neodkládat peníze v hotovosti a osobní cenné věci volně na lavicích a na stolech.

Zjistí-li žák ztrátu osobní věci, je povinen tuto skutečnost neprodleně nahlásit vyučujícímu nebo třídnímu učiteli. Žáci dbají na dostatečné zajištění svých věcí. Ztráty z neuzamčených místností pojišťovna nehradí.

Metodika řešení problému

1. O události pořídít záznam na základě výpovědi poškozeného a zúčastněných
2. Pokusit se situaci vyšetřit – pohotové jednání
3. Projednání přestupku
4. Oznámení zákonným zástupcům
5. Poučit poškozeného žáka a zákonného zástupce o možnosti informovat Policii ČR
6. Jedná-li se o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci – hlásit toto Policii ČR (hranice 5000,-Kč – trestní zákoník)
7. Jedná-li se o opakované jednání a výchovná opatření nemají žádný účinek – hlásit toto OSPODu

12. Vandalismus

Vymezení

Žák nepoškozuje majetek školy a spolužáků - případné škody, které způsobí, nahradí. Žák šetrně zachází se svěřenými učebnicemi, knihami a učebnicemi zapůjčenými ze školní knihovny, školními potřebami a školním majetkem. Každé svévolné poškození nebo zničení majetku školy, žáků, učitelů nebo jiných osob hradí v plném rozsahu rodiče žáka, který poškození způsobil.

Metodika řešení problému

1. Vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka
2. Informovat zákonného zástupce a domluvit způsob náhrady škody
3. Při opakovaném jednání a při neúčinnosti výchovných opatření informovat OSPOD

V případě, že nedojde mezi školou a zákonným zástupcem k dohodě o náhradě škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

13. Netolismus

Vymezení

Jedná se o závislosti na tzv. virtuálních drogách, mezi které se řadí: počítačové hry, sociální sítě, internetové služby (např. různé formy chatu), virální videa, mobilní telefony, televize aj. Legislativní rámec vztahující se konkrétně k netolismu neexistuje.

Příznaky netolismu:

Méně vykonané práce, pocit prázdnoty, když není člověk u počítače, ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače, brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače, rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát, přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá, krádeň peněz na nákup her, stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry, zkraslování, zatajování informací o své závislosti, hraní kvůli úniku od osobních problémů, narušené vztahy s rodinou, zanedbávání učení, ztráta zájmu o dřívější aktivity, zájmy a přátele, zhoršující se školní výsledky.

Primární prevence

Základem prevence je kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování. Určitými znaky může být např.: narušení vztahů, zhoršení prospěchu (žákovi nezbývá čas na učení), únava (hraje dlouho do noci), ztráta kamarádů (vymění je za virtuální), nervozita, náhlé změny v chování, zvýšení agresivity (spojené především s nemožností být on-line).

Metodika řešení problému:

Zásadní pro možnost poskytnutí pomoci je vytvoření důvěryhodného vztahu mezi školou a rodiči /zákonnými zástupci dítěte. Je možné spolupracovat také s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, odbornými zdravotnickými zařízeními či nestátními organizacemi orientovanými na danou problematiku.

Pedagogové by měli:

1. Zprostředkovat kontakty na odborná zařízení.
2. Podpořit žáka při řešení obtížných situací (pedagogicko-psychologické poradny, středisko výchovné péče, nestátní organizace zabývající se prevencí netolismu).

14. Gambling

Vymezení:

Gamblerství spočívá v častých opakovaných epizodách hazardní hry. Hazardní hra začíná ovládat život postiženého na úkor materiálních, rodinných a pracovních hodnot. Nejčastěji automaty, kasina, karetní hry, stírací losy, sportovní sázky apod.

Znaky:

1. čas strávený hraním narůstá
2. časté jsou návštěvy heren
3. člověk nedokáže s hrou přestat
4. neodůvodněný optimismus
5. zvyšování sázek

6. delší čas věnovaný hře
7. dítě má neomluvené hodiny ve škole, zanedbává školu a své povinnosti.
8. narůstání dluhů, půjčování si, problémy s vyrovnáváním dluhů
9. lži, krádeže, podvody
10. deprese a časté myšlenky na sebevraždu a sebevražedné pokusy

Metodika řešení problému:

1. Promluvit si s dítětem.
2. Kontaktovat rodiče – nabídnout kontakty na odborníky.
3. Pokud rodiče nespolupracují, kontaktovat OSPOD.

15. Extrémismus, rasismus, xenofobie a antisemitismus

Vymezení

Za extremistické chování lze považovat takové, které je vědomě konáno ve prospěch politických, náboženských a etnických hnutí a ideologií, která směřují proti základům demokratického ústavního státu. U studentů/žáků se zpravidla jedná pouze o dílčí postoje a formy podpory, které mají často pouze slabý ideologický základ.

Za rasistické chování lze považovat takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaným podle biologického, rasového či národnostního původu příslušníky těchto skupin nepřiměřeně nebo negativně hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují.

Za xenofobní chování lze považovat takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

Za antisemitské jednání lze považovat takové, které poškozují objekt židovského charakteru kvůli tomu, že tomuto objektu přisuzuje určité negativní vlastnosti či symbolický význam na základě subjektivní percepce židovství.

Výskyt politického extremismu a antisemitismu je pravděpodobný především u starších žáků školního věku (cca od 12-13 let) a především pak studentů a učňů na středním stupni.

Primitivní rasistické a xenofobní postoje se mohou vyskytnout i u dětí předškolního a raně školního věku, ať již jako důsledek rodinné výchovy a vlivu okolí nebo pod vlivem bezprostřední situace a reakcí spolužáků.

Rizikové typy chování žáků:

Verbální a fyzické napadání spolužáků, zaměstnanců či návštěvníků školy kvůli jejich politickému či náboženskému přesvědčení nebo rasovému, národnostnímu, etnickému či třídnímu původu.

Agitace ve prospěch extremistických hnutí na půdě školy a snaha o získání nových stoupenců mezi vrstevníky (včetně možnosti vytváření extremistických part a skupin ve škole). Využívání školního vzdělání a výcviku k nabytí znalostí, dovedností a schopností pro bezprostřední využití v extremistické scéně (nácvik bojových umění v kroužcích sebeobrany apod.)

Využití školních prostor, zařízení a přístrojů ve prospěch extremismu (např. využití školních počítačů a serverů k tvorbě a umístění extremistických internetových stránek)

Zanedbávání školních povinností kvůli volnočasovým extremistickým aktivitám mimo školu (škála mimoškolních extremistických aktivit je široká).

Metodika řešení problému

1. Je třeba zjistit hloubku extremistického přesvědčení u jednotlivců, případně vazby na extremistickou skupinu mimo školu. Zároveň je třeba zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
2. Je třeba okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky.
3. V případě zjištění hlouběji zakotvených postojů (opakované verbální či vizuální projevy s možným extremistickým podtextem, účast žáka v extremistické partě, užití násilí s extremistickým podtextem) informujeme rodiče a nabízíme jim spolupráci.
4. V případě závažných projevů (především násilných) informujeme Policii ČR (podezření na promyšlenou a extrémisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí).
5. Ve výuce se zaměříme na výuku této problematiky, pozveme experty k diskuzi se žáky.

Primární prevence - žákům je třeba zprostředkovávat demokratické hodnoty a principy lidských práv a tolerance. Také s nimi hovoříme o extremismu o negativních spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

Vzhledem k závažnosti tohoto tématu třídní učitel neprodleně:

1. Zajistí bezpečnost případné oběti
2. Dále oznámí skutečnost zákonným zástupcům agresora i oběti a postupuje dle preventivního plánu proti šikaně, popř. informuje Policii ČR dle závažnosti situace a případnému ohrožení bezpečí oběti.

16. Sexuálně rizikové chování

Vymezení

Sexuální rizikové chování je souborem projevů chování, které doprovázejí sexuální aktivity a současně vykazují pro jedince rizika v různých oblastech (zdravotní, sociální atd.). K rizikovému sexuálnímu chování patří předčasný začátek pohlavního života (do této skupiny řadíme také zvýšenou konzumaci pornografie před 15. rokem života), vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, promiskuita, prostituční chování, prezentování vlastních explicitně erotických materiálů na internetu, krvavé sexuální praktiky, vaginální, anální a orální styk bez použití kondomu mimo dlouhodobé partnerství, kde se předpokládá věrnost partnerů.

V širším slova smyslu se k rizikovému sexuálnímu chování pojí i další faktory, například asociální chování, agresivita, nadužívání alkoholu a drog. Výskyt pohlavních chorob je do značné míry indikátorem společenských a výchovných jevů. V prevenci je nutné vycházet z epidemiologie STD (Sexually Transmitted Disease = Sexuálně přenosné choroby) a HIV v dané geografické oblasti a kulturního a sociálního prostředí cílové skupiny.

U dětí a dospívajících mohou na rizikovost upozornit jednak nevhodné sexuální projevy, jakými jsou například nutkavá masturbace nebo atypický sexuální vývoj (je potřeba je odlišit od projevů normální sexuální zvědavosti, experimentace s vlastním tělem i tělem druhých dětí), jednak projevy nesexuální, které se následně mohou rozvinout až do sexuální deviace. U chlapců může docházet k nárůstu fyzické agrese, u dívek spíše k sebepoškozování. Na riziko sexuálního rizikového chování nás může upozornit tzv. „**triáda symptomů**“: noční pomočování i po 12 roce života, krutost ke zvířatům a žhářství.

Prevence:

Motivovat žáky k vytvoření zdravých postojů v této oblasti

Osvojit odpovědné chování, rozhodování a komunikaci v situacích souvisejících se sexuálním zdravím.

Upozorňovat na nebezpečí, které hrozí z hlediska celospolečenského v souvislosti s využíváním internetu, s komercializací sexu, sexuálním zneužíváním, zvyšujícím se počtu výskytu pohlavně přenosných chorob, nárůstu počtu HIV pozitivních a rozmáhání homofobie.

K sexuální výchově přistupujeme systematicky, jelikož se jedná o dlouhodobé, záměrné, cílevědomé působení na žáka.

Metodika řešení problému

Existují tři základní ukazatele, kdy lze sexuální chování pokládat za škodlivé a kdy by měl učitel zasáhnout:

1. pokud ho dítě neprovádí v soukromí,
2. pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho dalšího;
3. pokud se ze sexuálního chování stane nutkavé chování (to znamená, že tomuto chování dítě věnuje tolik prostoru, že zanedbává svoje běžné povinnosti, hygienu, přátele, učení a podobně).

Situace se řeší v tomto pořadí:

1. třídní učitel
2. školní metodik prevence, výchovný poradce
3. vedení školy
4. zákonní zástupci žáka, žáci
5. OSPOD
6. další odborník (psycholog, sexuolog, psychoterapeut).

V případě, že se jedná o patologii rodiny, je vhodné doporučit psychoterapeutickou pomoc. Dospělý je povinen chránit a prosazovat nejlepší zájem dítěte. Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen hlásit Organům sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) nebo na Policii ČR.

17. Homofóbie

Vymezení:

Základní právní nornou, které se dotýká homofóbie, je Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Tento zákon výslovně zakazuje diskriminaci na základě sexuální orientace (týká se homosexuálních a bisexuálních lidí) i na diskriminaci na základě pohlavní identifikace (týká se zejména transsexuálních osob) včetně diskriminace v „přístupu ke vzdělání a jeho poskytování“.

Homofóbie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem. V užším slova smyslu se jedná pouze o postoje a jednání negativně namířené vůči homosexuálním lidem.

Toto rizikové chování souvisí s dvěma dalšími problémovými oblastmi, kterými jsou šikana a extremismus. Homofobní postoje často vedou k šikaně namířené vůči lidem, u nichž je známa nebo se předpokládá menšinová sexuální orientace. Tou jsou často postiženi i heterosexuální lidé, kteří nesplňují v očích svých vrstevníků genderové stereotypy, tj. představy o tom, jak se má chovat a vypadat „správný chlapec“ či „správná dívka“.

Specifická prevence:

Aktivita zaměřená na informování o sexuálních menšinách a výchově k toleranci.

Monitorování klimatu dětských kolektivů z hlediska kvality mezilidských vztahů a výskytu rizikového chování.

18. Poruchy příjmu potravy

Vymezení

Nemocem, které řadíme mezi poruchy příjmu potravy, se odborně říká mentální anorexie a mentální bulimie. Tyto poruchy se nejčastěji objevují u dívek v adolescentním věku, mohou jimi trpět i chlapci. Mentální anorexie začíná nejčastěji ve věku 13 až 18 let, mentální bulimie obvykle mezi 15 až 25 rokem věku. Bulimie a mentální anorexie se mohou vyskytovat každá zvlášť nebo i obě zároveň. Cesta k uzdravení není jednoduchá, málokterá dívka (chlapec) se dokáže z bludného kruhu dostat bez pomoci odborníků. Mezi hlavní příznaky patří: rychlé hubnutí, nesoustředěnost, nespavost, zvracení s jakoukoliv argumentací, vnímání sebe sama jako tlustého/té a BMI 17,5 a méně.

Metodika řešení problému

Informovat třídního učitele, výchovného poradce, metodika prevence a následně třídní učitel informuje rodiče.

Rodiče informujeme vždy, když dítě výrazně sníží svoji hmotnost, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků).

Pokud rodiče odmítají řešit situaci, je nutné se spojit s pediatrem, popř. OSPOD.

Doporučit nebo zprostředkovat kontakt s lékařem nebo psychologem.

19. Sebepoškozování

Vymezení

Sebepoškozování (automutilace, selfham) je komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky, a které lze nejlépe chápat jako nezralou, maladaptivní odpověď na akutní nebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody. Přestože člověk neznalý problematiky může sebepoškozování lehce vnímat jako pokus o sebevraždu, smrt při sebepoškozujícím aktu na rozdíl od sebevražedného pokusu není v naprosté většině případů motivem a cílem. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí výslovně určuje jako povinnost různým institucím (i škole a školskému zařízení), nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to i tehdy, když se objeví pouze podezření na trestný čin. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník stanovuje v § 364 až 368 povinnosti, jež má každá fyzická osoba v případě podněcování, schvalování, nadržování a neoznámení trestného činu.

Způsoby sebepoškozování: řezání (žiletkou, střepem), pálení kůže, škrábání, píchání jehlou, rozrušování hojících se ran, značkování rozpáleným kovem, obrušování popálené kůže, kousání, údery, nárazy, dloubání, tahání kůže a vlasů (ochlupení).

Metodika řešení problému:

1. posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození
2. rozhovor s dítětem

3. provést zápis
4. informovat vedení školy a domluvit se na společném postupu
5. informovat zákonného zástupce a doporučit návštěvu PPP nebo jiného specialisty (psycholog, psychiatr, krizové centrum)

20. Týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte – syndrom CAN

Vymezení

Každý je oprávněn upozornit orgán sociálně-právní ochrany na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti.... (zákon č.359/1999 Sb., § 7).

Zákon č.40/2009 Sb., Trestní zákoník v § 364 - § 368 stanovuje povinnosti, které má každá fyzická osoba v případě podněcování, schvalování, nadřezování, nepřekažení a neoznámení trestného činu.

CAN – syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

Jedná se o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, která je pro společnost nepřijatelná. Ohrožuje totiž zdravý vývoj dítěte jak v oblasti jeho tělesného vývoje, tak může mít nepřímé dopady na jeho chování, a to zejména v oblasti emocionální a vztahové. Násilí, které se odehrává v rodině, se může projevat v chování žáka a může být jedním z důvodů dalších forem rizikového chování (např. záškoláctví, zneužívání návykových látek, sebepoškození, násilné chování aj.).

Znaky v chování dítěte: Celková stísněnost a nezáměr o dění kolem, zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými, úzkost a vyděšená reakce na konkrétního dospělého, vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám, nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“, agresivní napadání a šikanování vrstevníků, zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty, potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole, váhání s odchodem domů po vyučování, neomluvené absence ve škole, odmítání jídla nebo přejídání, sebepoškození, útěky z domova.

Viditelné známky na těle dítěte: opakovaná zranění včetně zlomenin, modřiny, řezné rány, otoky částí těla (například rtů, tváří), stopy po svazování (zápěstí), otisky různých předmětů na těle, natrhnutí ucha, otisky dlaně a prstů, stopy po opaření nebo popálení cigaretou.

Některé známky zanedbávání dítěte: trvalý hlad, podvýživa, chudá slovní zásoba, špatná hygiena, zkažené zuby a časté záněty dásní, dítě není očkováno proti nemocem, nevhodné oblečení vzhledem k počasí, nedostatek dohledu (dítě je večer doma samo, venku pobývá dlouho do tmy a bez dozoru apod.), vyčerpanost, přepracovanost, s dítětem se nikdo neučí, nezajímá se o jeho školní povinnosti, vyhození z domova.

Některé projevy zanedbávaného dítěte: má chudé nebo velmi špatné vztahy s rodiči, touží po citu a pozornosti jakéhokoliv dospělého (nedělá rozdíly mezi blízkými a cizími lidmi, vrhá se k cizím dospělým, odešlo by s nimi), je neobvykle unavené až apatické, někdy naopak nezvládnutelné, všechno jí hltavě a hladově, chodí za školu nebo do ní chodí pozdě, má potíže s učením, zdráhá se odcházet domů, houpá se, cucá věci nebo prsty, kýve hlavou, žebrá o jídlo, peníze nebo jiné věci.

Metodika řešení problému

1. Informovat vedení školy, třídního učitele, metodika prevence
2. Rozhovor se žákem – šetření (nikdy neslibovat mlčenlivost)
3. Oznámení OSPODu
4. Oznámení Policii ČR
5. Vyhotovení záznamu – kdo týrá – zneužívá, kdy, kde, jak často; vyjádření dítěte – záznam uložit u školního metodika prevence

21. Rizikové chování v dopravě a rizikové sporty

Vymezení

Jedná se o relativně novou formu rizikového chování z hlediska masového rozšíření. Toto rizikové chování lze definovat jako záměrné vystavování sebe nebo druhých nepřiměřeně vysokému riziku újmy na zdraví nebo dokonce přímému ohrožení života v rámci sportovní činnosti nebo v dopravě. Patří sem např. tajné závody aut přímo za plného provozu, záměrné ježdění pod vlivem psychoaktivních látek, nekvalitně připravené raftové sjezdy divokých řek bez potřebného vybavení a zkušeností, snowboarding v lavinových polích nebo extrémní sjezdy horských kol v nebezpečném terénu bez ochranných pomůcek.

Primární prevence rizikových sportů či rizikového chování v dopravě

Dopravní besedy v prostředí školní třídy – může vést dopravní policista, dopravní psycholog, vyškolený pedagog.

Použití multimediálních pomůcek – ilustrace prostřednictvím audiozáznamu, PC her, přehrávání scének, různých ilustrovaných materiálů (např. pro výuku dopravního značení apod.)

Praktický nácvik na dopravním hřišti.

Exkurze (pracoviště dopravní policie, dopravní podnik aj.)

Metodika řešení problému

Při zachycení signálu, že se žák (žáci) věnuje extrémně nebezpečnému sportu, okamžitě informovat rodiče, intervence na téma bezpečnost a ochrana zdraví, odpovědnost za svůj život a zdraví.

Vyučující, který daný fakt zjistí, informuje:

třídního učitele

ŠMP, výchovného poradce

vedení školy

zákonné zástupce

V opodstatněných případech je možné kontaktovat OSPOD či Policii ČR.

Doporučený postup v případě drobného úrazu

1. Úraz ošetří pedagog přítomný na výuce (dozoru, je-li přestávka).
2. Ošetřující pedagog nahlásí úraz třídnímu učiteli žáka a zapíše úraz do Knihy úrazů.
3. Třídní učitel dle závažnosti úrazu informuje zákonné zástupce žáka, případně je vyzve k vyzvednutí žáka, je-li třeba následné lékařské vyšetření/ošetření.

Doporučený postup v případě vážného úrazu

1. První pomoc při úrazu poskytne pedagog, který je přítomen ve výuce (dozoru, je-li přestávka), zavolá (jeli to nutné) záchrannou službu - 155.

2. Nahlásí úraz třídnímu učiteli, řediteli školy, metodikovi prevence a výchovnému poradci a zapíše úraz do Knihy úrazů
3. Škola (třídní učitel) telefonicky informuje zákonné zástupce žáka.
4. Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přešůpek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá ředitel školy hlášení místně příslušnému útvaru Policie ČR.
5. Třídní učitel žáky seznámí s událostí, provede opětovné poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví, předcházení úrazům (zapíše do TK).

22. Domáci násilí

Vymezení

Domáci násilí představuje obvykle fyzické, psychické, nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, k němuž dochází skrytě v soukromí. Přítomnost dítěte u domácího násilí je považováno za psychické týrání dítěte. Pokud jsou děti svědky domácího násilí, často se projevují stejně, jako děti-přímé oběti týrání. Rovněž i důsledky pro jejich další vývoj a život jsou srovnatelné s těmi, s nimiž se potýkají děti, které jsou v roli oběti týrání. Proto je pedagog povinen jednat v okamžiku, kdy se dítě zmíní o opakovaném násilí mezi členy domácnosti, v níž žije, a jehož je dítě svědkem.

Metodika řešení problému

1. Pokud se dítě samo svěří, měl by mu učitel projevit důvěru. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní, aby dítě ochránil.
2. Podezření na domácí násilí v rodině dítěte neprodleně oznámit řediteli školy.
3. Škola informuje OSPOD o svém podezření z ohrožování výchovy dítěte.
4. Pokud se na pedagoga obrátí rodič – oběť domácího násilí, pedagog jej odkáže na další odborníky, kteří se této problematice systematicky věnují.
5. V žádném případě neřešit podezření na domácí násilí rozhovorem s rodičem-agresorem, tento postup by se mohl obrátit proti dítěti.

Co by mělo v případném rozhovoru, když se vám dítě svěří, určitě zaznít?

Násilí a to, co se doma odehrává, není vinou dítěte.

Za násilí nemohou ani sourozenci.

Za násilí je odpovědný ten, kdo jej vykonává.

Je velmi dobře, že se dítě rozhodlo o situaci někomu říci.

Nikdo nemá právo se k někomu chovat násilně, a to ani v rodině, ani když je silnější, ani když je to rodič.

Násilí dítě nemůže zastavit samo, ale jen s pomocí okolí, proto je tak důležité, že se svěřilo.

Nevhodné postupy

Škola nemůže poskytovat terapeutické služby. Pedagog by se měl rovněž vyhnout postupům, které mohou dítě poškodit (stigmatizovat, traumatizovat jej apod.), jako je např. otevřené řešení podezření před třídou; nepřiměřený tlak na dítě, aby hovořilo o problému doma; obvinění ze lži.

23. Příslušnost k subkulturám

Samotná příslušnost k subkultuře nenese automaticky nebezpečí výskytu rizikového chování. Negativní pohled na danou subkulturu může být výsledkem vlastních předsudků.

- nenechte se zmást vzhledem – to, že někdo vypadá pro dospělého nepřijatelně, ještě nemusí znamenat, že se nepřijatelně i chová

- snažte se akceptovat příslušnost žáka k subkultuře jako jeho vývojovou potřebu, nezesměšňujte jej, nekomentujte to, co lze z pohledu dospělého jedince považovat za nevhodné či směšné

- kritizujte chování, nikoliv subkulturu: případnou kritiku směřujte na daného jedince a jeho chování, nikoliv na jeho příslušnost k dané skupině, nebo snad na skupinu jako celek, vytváří to pocit křivdy

Snažte se o dané subkultuře něco dovědět – pomůže vám to v komunikaci s daným jedincem. Naprostá většina dospívajících je vnitřně nejistá, proto uvítá spíše přijetí než kritiku – na tu bude reagovat defenzivně.

Možná rizika dané subkultury berte jako možnost, ne jako jistotu. - skutečnost, že v rámci dané subkultury existuje zvýšené riziko rizikového chování, ještě neznamená, že tak jednají všichni. Specifická intervence je řízena povahou rizikového chování (viz doporučený postup při závislosti na návykových látkách, záškoláctví apod.).

Metodika řešení problému

1. Oddělit příslušnost k subkultuře a projevy rizikového chování (tj. neřešit a nesankcionovat příslušnost k subkultuře, ale pouze rizikové chování).

2. Pedagog se může k žákovi „přiblížit“ akceptací žákovy příslušnosti limity pedagoga k subkultuře a vyjádřením porozuměním jeho situaci. Měl by být schopen podat pomocnou ruku a dát jasné hranice nepřijatelným formám chování.

3. Pokud přístup pedagoga nebude účinný, pak je třeba situaci řešit společně se zákonnými zástupci a poradenským zařízením.

4. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má zákonnou povinnost vyrozumět Policii ČR a OSPOD.

24. Nová náboženská hnutí – sekty

Pojem „sekta“ – pod tímto pojmem rozumíme v kontextu primární prevence rizikového chování určitou ohraničenou sociální skupinu, jejíž členové sdílejí ideologický koncept, jehož prostřednictvím se skupina vymezuje vůči svému okolí, a dochází při tom k postupné sociální izolaci, manipulaci a ztrátě soukromí.

Pro sekty jsou charakteristické tyto rysy: izolovanost, relativní uzavřenost, posilování pocitu výlučnosti, udržování nonkonformního opozičního postavení, touha po zbudování ideálního společenství, zdůrazňování etických rozměrů náboženského života, autoritativní systém řízení, existence jednotného a vysvětlujícího univerzálního klíče, eklekticismus (myšlení, kdy se jedinec neдрží hotových systémů, vzorů, ale vybírá si z nich jen ty prvky, které se mu zdají být nejlepší).

Možné problémy:

Především komerční zneužívání touhy mladistvých po něčem zakázaném a tajemném. Dochází tak ke zneužívání návykových látek (především marihuany), alkoholu, k rizikovému sexuálnímu chování, ale může hrozit také sebevražedné jednání u těch dospívajících, kteří se příliš ztotožní s literárními postavami a touží po smrti a osudu upíra.

Metodika řešení problému

1. U každého podezření na výskyt osob ovlivněných novými náboženskými směry ve škole informovat:

ředitele školy

rodiče / zákonné zástupce ovlivněného žáka

třídního učitele

2. v odůvodněných případech je dále možné kontaktovat

metodika prevence

výchovného poradce

Základní pravidla primární prevence

Vždy naslouchat svým žákům, mít přehled o tom, jaké jsou mezi nimi aktuální informace. Nikdy striktně nekázat a neodsuzovat.

Vyhýbat se tabuizaci některých témat – mluvit se dá i o satanismu, jde jen o to, jak.

Poskytovat co nejobjektivnější informace za využití všech dostupných uvedených zdrojů.

Nikdy nezesměšňovat a nedegradovat (nejen mediální) „idoly“.

V případě podezření na konkrétní problém v okolí se snažit získat co nejvíce informací.

V případě rozhodnutí jednat, snažit se konzultovat s odborníky. Pokud je rodina členem společenství se znaky sekty a není podezření na zanedbávání péče či jiný trestný čin vůči dítěti, není možné ze strany pedagoga ovlivnit zapojení dítěte do tohoto společenství.

Užívání náboženských symbolů ve školách není žádným způsobem omezeno.

25. Ozbrojený útok ve škole (střelec)

Vymezení

AMOK – útok tzv. aktivního střelce, je náhlý útok jedince (ů), který za použití zbraní sleduje jediný cíl – usmrtit či zranit co nejvíce osob ve svém okolí. Nejčastějšími útočníky ve školách jsou současní nebo bývalí studenti.

Náznaky výskytu možného útočnicka:

Budoucí útočníci se většinou chtějí pochlubit a najít sympatizanty ve svém okolí.

Ve virtuálním prostředí, nejčastěji na internetu, zveřejňují své násilnické názory, fotografie zbraní apod.

Často i pokládají „řečnické“ otázky typu “Jaké by to asi bylo, kdybych někoho zabil”? apod.

Tyto signály bychom neměli zlehčovat!!!

Metodika řešení problému (jak reagovat v případě útoku)

UTÍKEJTE – dostaňte se do bezpečí, utečte z dosahu útočnicka. Nevracejte se pro věci!

SCHOVEJTE SE/ZAMKNĚTE SE – když nemůžete utéct, schovejte se do nějaké místnosti a v té se uzamkněte (když nemáte klíč, můžete udělat barikádu ze stolů, židlí a skříní; na stůl, který přistavíte až ke dveřím, můžete navršit učebnice tak, aby zabránily stlačení kliky).

ZATÁHNĚTE ŽALUZIE

LEHNĚTE SI NA ZEM – abyste byli co nejméně zranitelní případnou střelbou skrz dveře.

BUĎTE CO NEJVÍCE POTICHU – pokuste se všechny zklidnit, ztlumte mobilní telefony.

NIKOMU NEOTVÍREJTE, S NIKÝM NEMLUVTE PŘES DVEŘE - (útočník se může vydávat za zraněného kamaráda, záchranáře apod.), útočnicka neprovokujte a nesnažte se být za hrdinu.

VARUJTE – pokud můžete, oznamte na tísňovou linku, kde jste a co se tam děje.

BRAŇTE SE – v případě, že jste učinili všechny výše popsané kroky a útočník se i přesto k vám dostal, udělejte vše pro vaši ochranu.

26. Problémové situace týkající se žáků s PAS

Vymezení:

Poruchy autistického spektra (dále jen „PAS“) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevu chování. V Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN - 10) jsou označovány

jako pervazivní (všepronikající) vývojové poruchy, mezi které jsou řazeny mj. dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom, jiné pervazivní vývojové poruchy, pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná. Základní diagnostická triáda PAS zahrnuje různou míru narušení v těchto oblastech:

- sociální interakce a sociálního chování
- verbální i neverbální komunikace
- v oblasti představitosti a hry, omezených vzorců chování, zájmů nebo aktivit

Krizové situace ve škole či školském zařízení zahrnují zejména rizikové chování vyvolané situací, která nastane z důvodu nepochopení současné potřeby žáka, kterým může být nepohodlí, změny aktuálního zdravotního stavu, či jiných faktorů, které ovlivňují jeho aktuální naladění. Reakcí žáka na takové nepochopení je řešení situace neadekvátním způsobem, neadekvátními verbálními projevy, vzdorovitým chováním, stereotypním chováním, agresí vůči ostatním spolužákům či dospělým, sebepoškozováním, výbušným chováním, vulgárním vyjadřováním apod. Jedná se o manifestaci vysoce stresové situace, ve které se žák ocitl.

Pravidla předcházení rizikovému chování:

Pravidlo přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti

Předvídatelnost a pravidelnost denních činností je pro žáky s PAS jistotou. Neznámé a nečekané události u nich mohou vyvolat stres a nejistotu, což může vést k úzkosti, problémovému chování.

Pravidlo jasné a konkrétní motivace

Žáci s PAS musejí více než jedinci bez této poruchy, vědět, proč mají činnost vykonávat. Sociální motivace vzhledem k omezené schopnosti empatie funguje méně. U žáků s PAS si všímáme zvýšené potřeby logických důvodů pro vykonání určité práce a splnění úkolů. Při ztrátě motivace rapidně klesá i schopnost soustředění.

Pravidlo vyšší míry tolerance

Způsoby jednání a komunikace s ostatními žáky i učiteli, jako např. nevhodné poznámky, netaktní přímocnost, otázky mimo kontext, banální výroky, úzkostné reakce při setkáních s novými lidmi, vulgární vyjadřování atd., kladou vyšší nároky na toleranci ze strany přítomných osob a vyžadují nutnou pedagogickou empatii ve školním prostředí i na akcích konaných mimo školu. I v afektní situaci je nezbytné vycházet ze zásad komunikace s osobami s PAS, viz příloha č. 9 - Komunikační klíč (Klíč ke komunikaci s osobou s autismem)

Pravidlo důslednosti v přístupu

Spontánnost, rychlá změna původního plánu, nepřesnost a nedodržování stanovených pravidel uvádí žáky s PAS v chaos a nejistotu. V případě, že je potřeba změnit původní nastavený harmonogram a postup, je nezbytné jasně a logicky vysvětlit, proč ke změně dochází. Změnu je dobré podpořit vizualizovanou informací.

Vyšší míra vizuální podpory

Pro většinu žáků s PAS je vizuální informace nezbytnou podporou pro pochopení významu předávané informace smysluplného významu. Pokud chceme, aby si žák s PAS pracovní činnost osvojil, je třeba ji předvést nebo rozkreslit (využít tzv. procesuálních schémat), která lze postupně zjednodušovat a doplnit verbálním vysvětlením.

Nadstandardní řešení obtíží s pozorností

Při motorickém neklidu je možné dovolit žákovi s PAS manipulaci s předmětem a činnost, která neruší ostatní a umožňuje soustředění, jako např. mačkácí míček, provázek, gumička. Situace, které jsou ve skupině a vyžadují soustředění, je zapotřebí zejména zpočátku redukovat na minimum. Dobré je podporovat aktivity, které žákovi s PAS umožní přijatelný pohyb v hodině, jako je rozdávání papírů, sbírání sešitů atd. Pro zvýšení pozornosti je důležité pravidelné a vyvážené střídání odpočinku a činnosti.

Vyšší míra vysvětlování sociálně komunikačních pravidel a situací, vyšší míra pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek

U žáků s PAS dochází k odlišnému chápání ironie, sarkasmu, či metafoře, proto je dobré se jim v komunikaci vyhnout, neboť jsou pro ně matoucí a nepříjemné. Dotazy těmto žákům je důležité klást přesně a vhodně zvolenou formulací. Mnohdy je nutné, se v zájmu podání dobrého výkonu ujistit, zda žák ví, jak po sobě následují připravené činnosti. Důležité je dávat žákovi s PAS zpětnou vazbu o jeho výkonech, např. formou bodů nebo škály. Při diskusi se třídou je zapotřebí neignorovat někdy i značně osobité příspěvky, snažit se porozumět jejich významu, dát přiměřený prostor k projevení vlastního názoru.

Možnost odpočinku, relaxace

Pro prevenci vzniku nežádoucího chování, stresu, či afektu způsobeného únavou a „přetažením“, je velmi důležitá možnost odpočinku, která dokáže navodit zklidnění. Pro odpočinek je vhodné vymezit konkrétní prostor.

Spolupráce s rodinou žáka s PAS

Pro všechny skupiny dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami při zajišťování bezpečnosti a zdraví ve školách a školských zařízeních platí obecné pravidlo nutné úzké spolupráce mezi školou, rodiči a školským poradenským zařízením. Pro úspěšnou spolupráci je nutné nastavení, zavedení a využívání vzájemné informovanosti aktérů zapojených do vzdělávacího procesu žáka s PAS (pedagog, asistent pedagoga, zákonný zástupce, vychovatel, výchovný poradce, v případě, že má škola k dispozici, tak také školní speciální pedagog nebo školní psycholog) v dohodnutých intervalech a dohodnutým způsobem.

Doporučený postup školy pro prevenci vzniku problémových situací u žáků s PAS

Ředitel školy určí pedagogického pracovníka, který bude odpovídat za spolupráci se školským poradenským zařízením, v jehož péči daný žák s PAS je. Tímto pedagogickým pracovníkem by měl být výchovný poradce, školní speciální pedagog či školní psycholog.

Pověřený pedagogický pracovník seznámí s obecnými specifiky diagnózy PAS a zásadami pro předcházení rizikových projevů chování pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, kteří budou s žákem v kontaktu při výuce, v družině, při odborném výcviku, v tělocvičně, ve školní jídelně atd., se zásadními a podstatnými informacemi o individuálních zvláštích a potřebách daného žáka. O této skutečnosti bude vyhotoven písemný zápis s podpisy všech zúčastněných.

Pověřený pedagogický pracovník zajistí ve spolupráci se školním metodikem prevence a pracovníkem školského poradenského zařízení, který se problematikou PAS zabývá, osvětu žákům školy a jejich rodičům takovou formou, která respektuje typ PAS, nastavení a situaci konkrétního žáka s PAS a případné doporučení odborníků jako psycholog, psychiatr, neurolog.

Pověřený pedagogický pracovník úzce spolupracuje s třídním učitelem žáka, asistentem pedagoga a školním metodikem prevence, ve spolupráci s metodikem prevence organizuje kasuistické semináře pro sdílení dobré i špatné praxe v oblasti prevence a předcházení vzniku nežádoucího chování žáků s PAS, nebo v oblasti řešení akutních rizikových situací. Zajišťuje možnost spolupráce s odborným pracovištěm v souvislosti s dlouhodobým nácvikem zvládnání krizových situací souvisejících s projevy agrese.

Třídní učitel, případně jím pověřený asistent pedagoga, úzce spolupracuje se zákonnými zástupci žáka a pravidelně je kontaktuje ve snaze získání aktuálních informací o případných

změnách. Dle nastavených pravidel školy sám, nebo prostřednictvím určeného pracovníka školy, rovněž kontaktuje klíčového pedagoga školské poradenské zařízení, v jehož péči je žák s PAS veden.

Třídní učitel, případně jím pověřený asistent pedagoga, pravidelně informuje zákonné zástupce žáka o průběhu vzdělávání. Neprodleně informuje zákonné zástupce žáka a pověřeného pracovníka školy o změnách v chování, změnách aktuálního zdravotního stavu, projevech rizikového chování žáka, o plánovaných nebo náhlých změnách ve školním prostředí oproti nastavenému standardu (například onemocnění, akutní nebo plánované rekonstrukce opravy v areálu školy apod.).

Třídní učitel při práci s třídním kolektivem vždy zohledňuje věk žáků. Způsobem přiměřeným věku žáků formou nejrůznějších metod rozvíjí schopnost diskutovat, pracovat v týmu a respektovat ostatní, uvědomovat si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty a snášenlivosti.

Třídní učitel nebo pověřený pedagogický pracovník v případě potřeby a po dohodě se zákonným zástupcem, spolupracuje s lékařskými specialisty, v jejichž péči žák s PAS je – především praktický lékař pro děti a dorost, dětský psychiatr, případně dětský klinický psycholog.

27. Afekt žáka s poruchou chování

Metodika řešení problému

1. zachovat klid
2. zabránit přítomnosti ostatních spolužáků i jiných přihlížejících osob, tím mu nedat příležitost, aby nabyl pocitu, že touto „scénou“ dosáhne svého
3. pokud je ve třídě, kde dojde k afektu učitel spolu s asistentem – přebírá odpovědnost a kontrolu nad žákem samotným – asistent, školní psycholog, v krajním případě vedení školy
4. v případě, že situaci samotný asistent nebude schopen zvládnout, informuje vedení školy
5. po úplném zklidnění žáka – pokračovat v práci, kterou žák vykonával před afektem buď přímo v té místnosti, kde byl izolován od ostatních, v lepším případě je možné se vrátit zpět mezi ostatní
6. pokud se jedná o akutní stav u dítěte, tj. afekt, kdy je nebezpečný sobě nebo okolí – je nezbytně nutné volat záchranku. V případě, že odváží dítě hospitalizovat do nemocnice – zjistit od lékaře, kam přesně dítě odvázejí + okamžitě informovat zákonné zástupce žáka.

Obecné zásady pro učitele:

Nastavení programu a jeho dodržování.

Důslednost (ale zamyslet se dopředu, jestli slíbené pak učitel ustojí).

Předcházet afektům a nevyvolávat je.

Mít alternativu pro žáky (mají rádi, když si mohou vybrat, učitel je pak akční při změně programu).

Jasně a domluvené tresty (po škole, práce navíc, DÚ).

Dopředu děti připravit na jakékoliv změny (návštěva třídy cizí osobou).

Využívat hojně pochvalu a pozitivní motivaci.

Spolupráce s rodiči (1 x měsíčně navštíví školu – společné řešení problémů s pedagogy).

Velký podíl na výchovných problémech dětí má rodinné prostředí (většina rodin těchto dětí je nefunkčních).

28. Epileptický záchvat

Epileptický záchvat obvykle odeznívá samovolně během několika minut. U větších záchvatů může dojít k bezvědomí dítěte a generalizovaným svalovým křečím.

Metodika řešení problému

Postiženého epileptickým záchvatem dopravíme na bezpečné místo, z dosahu schodů, topení apod. - zabránění úrazu.

Z jeho okolí odstranit předměty, o které by se dítě mohlo v křečích poranit.

Nebránit násilím křečím, například natahováním a držení končetin.

V důsledku křečí dýchacích svalů může dojít k zblednutí nebo promodráání dítěte. Není však vhodné ho křísit, třeba rozdýchávat, snažit se vytahovat jazyk z úst, aby nezapadl, nebo vkládat do úst roubík, aby si dítě neprokouslo jazyk. Takové jednání může zhoršit přístup vzduchu do dýchacích cest.

Dítě uložíme do vodorovné polohy a otočíme mu hlavu na stranu. Optimální je stabilizovaná poloha na boku. Dítě může při záchvatu nebo po něm zvýšeně slinit. Je třeba umožnit, aby sliny mohly volně odtékat z úst a zabránit se riziku jejich vdechnutí. Stabilizovaná poloha je i vhodnou prevencí zapadnutí jazyka u pacientů v bezvědomí se sníženým svalovým napětím.

Většina epileptických záchvatů nevyžaduje lékařský zásah.

Lékaře je nutné volat, pokud se jedná o první epileptický záchvat v životě nebo o první záchvat určitého druhu u konkrétního pacienta (může se jednat o signál změny charakteru onemocnění, na kterou je třeba léčebně reagovat). Rychlou záchrannou pomoc voláme také v případech, jejichž trvání je pro daného pacienta neobvykle dlouhé, opakují-li se záchvaty několikrát po sobě, nebo když se stav dítěte neupraví do normálu zhruba během čtvrt hodiny po záchvatu a zvláště jsou-li patrné poruchy vědomí, hybnosti, vnímání a jiné. Lékařské ošetření je nutné samozřejmě i v případech, kdy se dítě při záchvatu viditelně poraní nebo při podezření na vnitřní poranění.

29. "Nevyzvednutí žáka ze školy"

Při nevyzvednutí žáka ze školy zákonným zástupcem (jím pověřenou osobou) postupuje vyučující či vychovatelka ve školní družině takto:

1. Kontaktuje zákonného zástupce, nebo jím pověřenou osobu, a to i v případě potřeby opakovaně.
2. Pokud se podaří se zákonným zástupcem telefonicky spojit, pedagogický pracovník domluví čas a místo předání dítěte s tím, že je možné dítě předat i osobě, která byla zákonným zástupcem k vyzvednutí dítěte z družiny pověřena v písemné přihlášce k

- účasti v družině. O telefonické domluvě se zákonným zástupcem nebo jinou pověřenou osobou ohledně vyzvednutí dítěte sepíše pedagogický pracovník písemný záznam.
3. V případě, že se opakovaně nepodaří telefonicky kontaktovat zákonného zástupce ani jím pověřenou osobu, kontaktuje pedagogický pracovník za účelem zajištění přiměřené péče o dítě zástupce OSPODu, v jehož obvodu se školské zařízení nachází. O kontaktování OSPODu pořídí pedagogický pracovník písemný záznam.
 4. Následně informuje, vedení školy, třídního učitele a výchovnou poradkyni.
 5. V průběhu řešení situace poskytuje součinnost vedení školy, třídnímu učiteli a výchovné poradkyni.

30. Vstup policie do areálu školy

Policista se po vstupu do budovy:

Ohlásí se u ŘŠ

Představí se a jasně sdělí, proč přišel, co potřebuje a na základě čeho.

Svou příslušnost k policii prokazuje stejnokrojem s identifikačním číslem (kriminalista stejnokroj mít nebude), služebním průkazem, odznakem služby kriminální policie.

Škola mu poskytne vhodnou místnost.

Policista požádá ŘŠ o přítomnost další osoby, což musí být pedagogický pracovník (po celou dobu přítomnosti dítěte ve škole jsme nad ním povinováni dohledem).

Škola musí o výsledku žáka předem vyrozumět zákonného zástupce dítěte, pokud tak již Policie ČR neučinila. To neplatí, jestliže provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit.

Jestliže rodič vydá pokyn, abychom akci zadrželi do chvíle, než přijde, je nutné mu sdělit, že to ze zákona nelze.

30.1 Odvedení žáka ze školy policistou

Policistovu totožnost lze telefonicky ověřit na pracovišti, které uvedl a služebním průkazem doložil.

Jestliže odvádí dítě mladší 15 let, potom nepřichází v uniformě – bude to specialista na problematiku mládeže. Po celou dobu tohoto úkonu – odvedení, naložení do auta, převozu na služebnu, výsledku na služebně – musí být přítomna další osoba. Je na policistovi zajistit třetí osobu – třeba pedagoga nebo zástupce OSPOD.

Důležité je domluvit se, kam policista dítě zase vrátí – jestli zpět do školy nebo zákonným zástupcům a také kdy.

O přítomnosti policisty ve škole vyhotoví ŘŠ zápis.

30.2 Oznamování trestné činnosti

V případě, že je zaměstnanec školy svědkem trestné činnosti nebo se o ní dozví, nahlásí toto řediteli školy a provede o tom písemný zápis.

Škola celou záležitost oznámí Policii ČR.

Trestnou činností se rozumí – užívání omamných látek, gamblerství, šikana, týrání, vraždy, loupeže, pohlavní zneužívání, znásilnění, majetková trestná činnost, vystavení šikaně či týrání, příp. jinému nežádoucímu zacházení ve škole i mimo školu.